Haahtela

8.5.2015

Haahtela
Bulevardi 16
00120 Helsinki

www.haahtela.fi

Tilaaja
Jyväskylän kaupunki

Hanke
Jyväskylän kaupungin terveyspalveluverkon kehittäminen

Selvitystyön raportti 8.5.2015

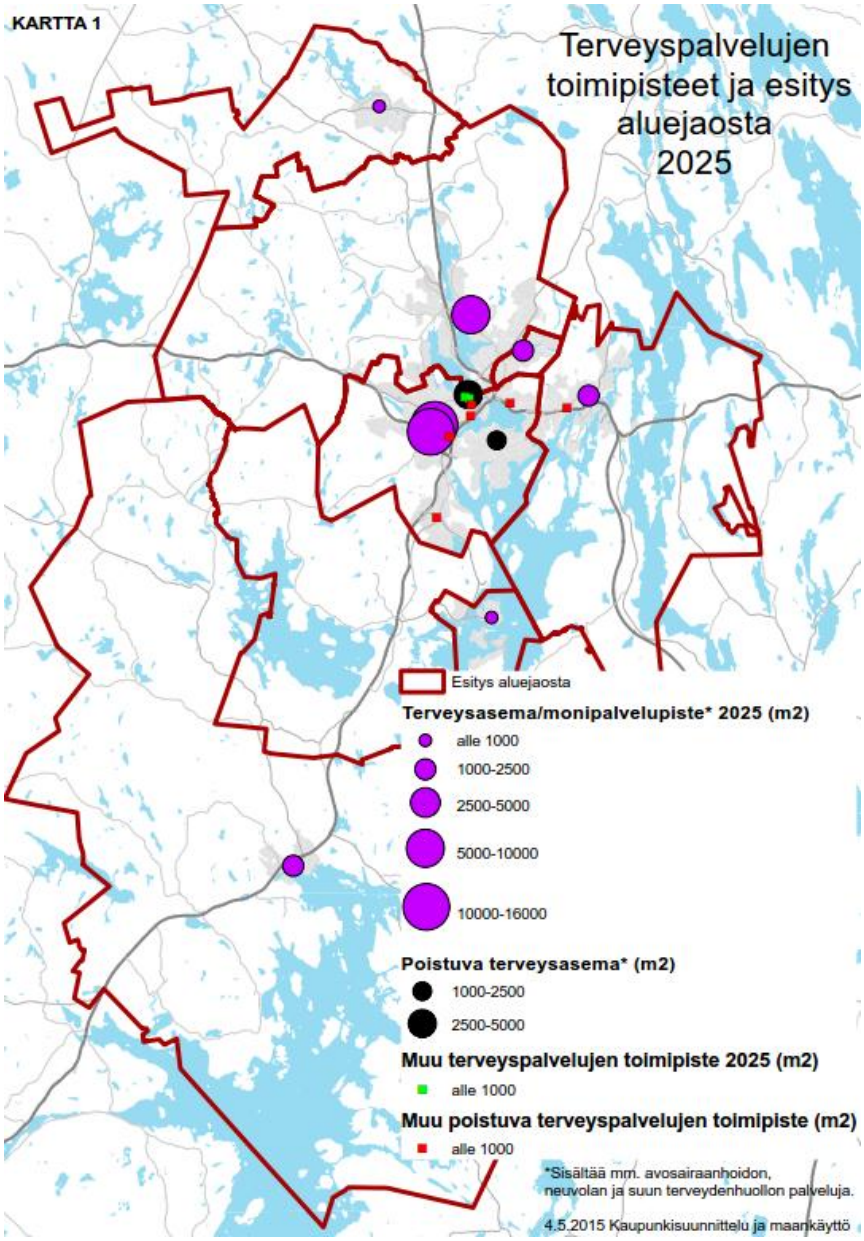

JYVÄSKYLÄ

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

Sisällysluettelo

1. Selvitystyön lähtökohdat ... 3
1.1 Selvityksen tavoite ... 3
1.2 Työn rajaus ... 4
1.3 Työn toteutus ... 4

2. Jyväskylän kaupungin terveyspalvelut ... 5
2.1 Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen nykytilanne ... 5
2.1.1 Avosairaanhoito, nykytilanne ... 5
2.1.2 Erikoisvastaanotot, nykytilanne ... 6
2.1.3 Kuntoutuspalvelut, nykytilanne ... 6
2.1.4 Neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, nykytilanne ... 6
2.1.5 Suun terveydenhuolto, nykytilanne ... 7
2.1.6 Terveyskeskussairaala, nykytilanne ... 8
2.1.7 Päivystys, nykytilanne ... 9
2.1.8 Terveyspalvelujen hallinto, nykytilanne ... 9
2.2 Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen nykyinen palveluverkko ... 10

3. Terveyspalvelujen palveluverkon kehittämisvisio ... 10
3.1 Voimassa oleva skenaario terveyspalveluverkon kehittämiseksi ... 10

4. Terveyspalvelujen tilatarve tulevaisuudessa ... 12
4.1 Väestöpohja ... 12
4.2 Esitys terveyspalvelujen aluejaosta ... 14
4.3 Toimintatapojen kehittäminen ... 15
4.4 Tilatarpeen mitoitus ... 17

5. Ehdotus uudeksi terveyspalveluverkon kehittämisvisioksi ... 19
5.1 Palveluyksiköiden sijoittuminen eri toimipisteisiin ... 19
5.2 Kehittämisvision yhteenveto ... 20

6. Vaikutusten arviointi ... 22
6.1 Taloudellinen vaikutus ... 22
6.2 Liikenne ja saavutettavuus ... 22

Liitteet:

Kartta 1
Kartta 2
Kartta 3
Kartta 4
Kartta 5
Kartta 6
Kartta 7
Kartta 8

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

1. Selvitystyön lähtökohdat

1.1 Selvityksen tavoite

Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen tiloja on uudistettu viime vuosina, mm. Kyllön terveysasema on peruskorjattu ja Palokan terveysaseman tiloissa on tehty teknistä peruskorjausta ja toiminnallisia muutoksia. Lähivuosina on investointitarpeita myös muissa nykyisissä toimipisteissä. Kiireellisin on Vaajakosken terveysasema.

Terveyspalvelujen toimipisteverkon kehittämiseksi on aiemmin tehty linjaus, jossa Keskustan ja Kuokkalan toimipisteistä luovutaan viimeistään vuonna 2020, kun uuteen sairaalaan sijoittuvan terveysaseman tilat ovat valmiit. Vaajakosken terveysaseman tilat on suunniteltu korvattavan uudisrakennuksella. Terveyspalvelut keskittyvät tulevaisuudessa Kyllönmäelle (Kyllön terveysasemalle ja uuden sairaalan terveysasemalle), Palokkaan ja Vaajakoskelle. Monipalvelupisteet palvelevat Tikkakoskella, Huhtasuolla, Säynätsalossa ja Korpilahdella.

Terveyspalvelujen toimipisteverkon tarkastelu käynnistyi vuoden 2014 lopulla, kun haluttiin selvittää Keskustan terveysaseman tiloista luopumista jo ennen uuteen sairaalaan sijoittuvien tilojen valmistumista. Samalla nähtiin tarpeelliseksi selvittää uudenlaisten toimintatapojen ja toiminta-ajan pidentämisen vaikutuksia terveyspalvelujen tilatarpeisiin. Palveluverkon selvitystyöhön palkattiin Haahtela-kehitys Oy.

Palveluverkon suunnittelu on tasapainoilua monen muuttujan osalta mm

- yhteisön näkökulmasta palvelut on edullisinta sijoittaa kysynnän painopisteisiin
- yksilön näkökulmasta tavoitteena voi olla palvelujen saatavuus tasaisesti läpi kunnan niin että kaikilla sama matka palveluun
- palvelutarve kasvaa väestön ikääntyessä, mutta käytettävissä olevat varat pienentyvät
- palveluverkon investoinnit ovat kalliita. Vuotuisten tilakustannusten (investointi, ylläpito, siivous) osuus on merkittävä palvelun kustannuksista
- rakennetun toimintaympäristön muuttaminen on hidasta
- kunnallisen ja yksityisen palvelutuotannon optimaalinen toimintamalli

Selvitystyö käynnistyi tammikuussa ja valmistui toukokuussa 2015. Tavoitteena oli aikaansaada tutkittu ja läpinäkyvä esitys Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen rakenteesta sekä toiminnan tilatarpeesta uudistetuilla toimintamalleilla. Selvitystyö sisälsi myös arviot tilakustannuksista tulevaisuudessa. Selvitystyön tietoja voidaan hyödyntää terveyspalveluverkon kehittämisessä sekä ratkaisujen valintaan liittyvissä päätöksentekoprosesseissa.

Tiloihin käytetyt varat kilpailevat muuhun toimintaan käytettyjen varojen kanssa. Tiloja arvioidaan resurssina siinä missä muutakin toimintaa. Haahtela-Wop -menetelmällä optimoidaan tilojen määrä ja koko sekä tutkitaan tilojen kehittämisestä saavutettavia hyötyjä.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

1.2 Työn rajaus

Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus tuottaa terveyspalvelut Jyväskylän kaupungin ja Hankasalmen, Muuramen ja Uuraisten kuntien noin 156 000 asukkaalle.

Verkkoselvitystyö koskee Jyväskylän kaupungin alueella järjestettäviä Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskuspalveluja. Jyväskylässä yhteistoiminta-alueen väestöstä vuonna 2015 on noin 137 000 asukasta.

Terveyskeskussairaalapalvelut sisältyvät selvitykseen siltä osin kuin ne vaikuttavat terveysasemien tilankäyttöön. Erikoissairaanhoidon palveluja kuntalaiset saavat Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kautta. Nämä, sekä ilta ja viikonloppuaikaan tapahtuva sairaalaan sijoittuva päivystysvastaanotto, jäävät selvitystyön ulkopuolelle.

1.3 Työn toteutus

Selvitystyö on tehty Jyväskylän kaupungin perusturvapalvelujen ja Jyväskylän Tilapalvelun toimeksiannosta. Työtä johtavaan ohjausryhmään ovat kuuluneet:
Kati Kallimo, toimialajohtaja, Jyväskylän kaupungin perusturva
Esko Eriksson, kiinteistöjohtaja, Jyväskylän Tilapalvelu
Mikko Lepo, kiinteistökehityspäällikkö, Jyväskylän Tilapalvelu
Ulla Rannanheimo, suunnittelupäällikkö, Jyväskylän Tilapalvelu

Lähtötietoja, ohjausta ja yhteensovittamista on hoitanut työryhmä, jonka jäsenet ovat toimineet palveluyksikkönsä asiantuntijoina:
Ulla Rannanheimo, suunnittelupäällikkö, Jyväskylän Tilapalvelu (pj.)
Pertti Peltonen, vt. palvelujohtaja, avosairaanhoidon ylilääkäri
Terttu Hyvärinen, kehittämisasiantuntija, suun terveydenhuolto
Pirkko Paavola, palvelupäällikkö, suun terveydenhuolto
Riitta-Maija Hautamäki, osastonhoitaja, kouluterveydenhuolto
Mauri Paajanen, palvelupäällikkö, ylilääkäri, Kuntoutus ja erikoisvastaanotot
Anu Mutka, palvelupäällikkö, avosairaanhoito
Anne Kirmanen, osastonhoitaja, avosairaanhoito
Paula Käyhkö, palvelupäällikkö, neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto
Sirkka Keikkala, palvelujohtaja, terveyskeskussairaalat
Leena Rossi, yleiskaavapäällikkö, kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö
Anna Isopoussu, kaavoitustutkija, kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö
Timo Vuoriainen, liikenneinsinööri, kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö
Vesa Voutilainen, laskentapäällikkö, hallinto
Hannu Tuhkanen, talouspäällikkö, hallinto

Selvityksen ovat laatineet projektipäälliköt Raili Kuosmanen ja Minna Moisio, työtä on johtanut dosentti Ari Pennanen Haahtela –kehitys Oy:stä.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

2. Jyväskylän kaupungin terveyspalvelut

2.1 Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen nykytilanne

Seuraavassa on kuvattu lyhyesti Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen nykytilanne palveluyksiköittäin.

2.1.1 Avosairaanhoito, nykytilanne

Lääkärien ja sairaanhoitajien vastaanottopalvelut järjestetään terveysasemilla alueellisella väestövastuuperiaatteella. Huhtasuolla ja Vaajakoskella on ns. Hoitojoukkuemalli, jossa osalle potilaista on nimetty erikseen tietty hoitaja ja hänen työparinaan toimiva lääkäri. Avosairaanhoito järjestää lääkäripalvelut myös neuvolatyöhön, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon sekä kotisairaanhoitoon. Väestövastuuperiaate ei toimi noin 20 000 jyväskyläläisellä, joilla ei ole omalääkäriä tai omalääkäri vaihtuu jatkuvasti ja välillä myös puuttuu. Pääsy lääkärille on lääkärittömiltä alueilta kiireettömissä asioissa huonoa tai ainakin hidasta, kiireelliset asiat hoidetaan. Avosairaanhoidon toimintaprosesseissa on edelleen kehittämistarvetta, jotta väestön hoito pystytään toteuttamaan oikeaan aikaan, oikeassa paikassa huomioiden alueellinen tasapuolisuus.

TAULUKKO 1: Jyväskylän terveysasemien nykyinen henkilöstömäärä henkilötyövuosina

Avosairaanhoito	Hoitohenkilöstö	Lääkärit
Kyllö	19,5	14,3
Säynätsalo	3,5	2,5
Korpilahti	6,5	3,4
Vaajakoski	14	7,5
Kuokkala	14,5	8,3
Huhtasuo	13	4,5
Palokka	13	8,5
Tikkakoski	5	4
Keskusta	24	19,1
Yhteensä	**113**	**72,1**

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

2.1.2 Erikoisvastaanotot, nykytilanne

Keskitetysti järjestetään erikoislääkärien, kuten sisätautien erikoislääkäri sekä korva-, nenä- ja kurkkusairauksien erikoislääkäri, ortopedi jne, vastaanotto sekä diabetes- ja reumavastaanottopalvelut, tähystys- ja rasitustutkimukset. Erikoisvastaanottopalveluissa työskentelee 20 henkilöä. Tutkimuksia tehdään Kyllön terveysasemalla.

Röntgen- ja ultraäänitutkimukset järjestetään Keski-Suomen sairaanhoitopiirin Kuvantamisen tuottamana ostopalveluna. Laboratoriotutkimukset järjestetään ostopalveluna Fimlab Laboratoriot Oy:n toimipisteissä kaupungin keskustan Näytteenottopisteessä, keskussairaalan laboratoriossa, Palokassa ja Vaajakoskella, näissä kaikissa joka arkipäivä. Lisäksi muissa toimipisteissä yksittäisinä päivinä, Huhtasuolla (ke), Korpilahdella (ma, ti, to), Kuokkalassa (to), Säynätsalossa (ke, pe) ja periaatteessa Tikkakoskellakin, mutta remontin vuoksi Palokassa.

2.1.3 Kuntoutuspalvelut, nykytilanne

Kuntoutuspalvelut käsittävät aikuisten ja lasten fysio- ja toimintaterapian, puheterapian, veteraanikuntoutuksen, kotihoidon apuväline- ja asunnonmuutostyöarviot ja kotihoitohenkilöstön ohjauksen sekä asiakkaan/omaisen ohjauksen, sairaalan sosiaalityön palvelut. Palveluasumisen, sairaala-, päiväsairaala ja pitkäaikaishoidon kuntoutustehtävät sekä apuvälinepalvelut kuuluvat myös kuntoutuspalveluihin.

Kuntoutuspalvelujen toimipisteet ja toimipisteiden nykyinen henkilötyövuosien määrä on seuraava:

- Kyllön terveysasema 29 hlö
- Väinönkadun palvelutalo 7-8 hlö
- Huhtasuon monipalvelupiste 1 hlö
- Säynätsalon monipalvelupiste 0,5 hlö
- Asemakadun vastaanottopiste (lasten terapiapalvelut) 17 hlö
- Akseli ja Elina-koti 1,5 hlö
- Keljonkadun vanhainkoti 2,5 hlö
- Palokan terveysasema 9,5 hlö
- Tikkakosken monipalvelupiste 1 hlö
- Vaajakosken terveysasema 2,5 hlö
- Korpilahden monipalvelupiste 1 hlö

2.1.4 Neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, nykytilanne

Palveluyksikkö tuottaa perhesuunnittelu-, äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut, matkailijoiden rokotukset ja osan kutsuntatarkastuksista. Lisäksi yksikkö vastaa naisten terveystarkastusten (mammografiat ja kohdunkaulan irtosolututkimukset) järjestämisestä.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

Perhesuunnittelu-, äitiys- ja lastenneuvolatoiminta toteutetaan alueellisesti. Jyväskylän neuvoloissa toimii 59 (56.5 htv) terveydenhoitajaa ja 3 osastonhoitajaa. Nykyisten Jyväskylän alueen neuvoloiden sijainnit ja niissä työskentelevien terveydenhoitajien (th) määrät henkilötyövuosina ovat seuraavat:

- Vaajakoski 6 th
- Halssila 2.5 th
- Kuokkala 9 th
- Huhtasuo 4.5 th
- Kyllö 8.5 th
- Korpilahti 2 th
- Keljonkangas 3 th
- Säynätsalo 1 th
- Palokka 8 th
- Tikkakoski 3.5 th
- Keskusta 8.5 th

Kouluterveydenhuolto sisältää ehkäisevät palvelut ja ensiapuluonteisen työn. Jyväskylän kouluterveydenhuollossa toimii 24 terveydenhoitajaa, yksi lääkäri ja osastonhoitaja. Toimipisteet ovat koulujen yhteydessä. Tämä toimintamalli jatkuu myös tulevaisuudessa.

Opiskeluterveydenhuollon ehkäisevät palvelut sekä perusterveydenhuollon tason sairaanhoitopalvelut järjestetään lukiokoulutuksessa (JAO lukiokoulutus), toisen asteen koulutuksessa ja korkeakouluasteella (Humak, JAMK) opiskeleville kotipaikkakunnasta riippumatta.

Opiskeluterveydenhuollossa toimii 16 terveydenhoitajaa, kaksi lääkäriä ja osastonhoitaja. Opiskeluterveydenhuollon toimitilat ovat pääosin Sepänkatu 3:ssa ammattiopiston yhteydessä (577 m2), lisäksi opiskeluterveydenhuollon vastaanottoja pidetään neljän lukion tiloissa. Tämä keskitetty toimintamalli on koettu hyväksi. Tulevaisuudessa voi luonnollisesti pohtia toimipisteen mahdollista uudelleen sijoittamista, mutta tässä selvitystyössä ei esitetä muutosta tähän toimipisteeseen.

Huomattava osa neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärityöstä järjestetään avosairaanhoidossa.

Neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon vastaanotot toimivat pääsääntöisesti arkisin klo 8 – 16. Kesällä ja muina loma-aikoina palveluja tarjotaan supistetusti.

2.1.5 Suun terveydenhuolto, nykytilanne

Palvelut järjestetään alueellisissa perushammashoidon toimintayksiköissä ja keskitetyssä erikoishammashoidon toimintayksikössä, joka toimii kahdessa eri hammashoitolassa. Vaativat suukirurgiset erikoishoidot ostetaan yksityiseltä palveluntuottajalta. Erikoishammashoidolla varmistetaan perushoidon korkea laatutaso ja ehkäistään potilaiden päätyminen myöhemmin

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

erikoissairaanhoidon palvelujen käyttäjiksi.

Maaliskuussa 2015 on suun terveydenhuollossa käynnistetty JYME -projekti. Projektissa potilaalle pyritään antamaan hänen tarvitsemansa kokonaishoito pääsääntöisesti yhdellä käyntikerralla. Toimintamallissa hyödynnetään uutta toiminnanohjausjärjestelmää siihen liittyvine palveluineen. Toiminnanohjausjärjestelmä mahdollistaa yksilölliset hoitoajat kunkin potilaan hoidon tarpeen mukaisesti. Tällöin potilas saa tarvitsemansa hoidon kerralla ja turhilta uusintakäynneiltä vältytään. Samalla säästetään välinehuollossa. Uudella toimintamallilla on tavoitteena saada Palokan pilottiyksikössä aikaan merkittävä tuottavuuden lisäys (20 %) vuodelle 2015. Tulevaisuudessa hoitomallin laajentaminen ja täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää nykyistä merkittävästi käyttäjäystävällisempää potilastietojärjestelmää.

Suun terveydenhuollon Jyväskylän toimipisteissä on yhteensä 72 hoitohuonetta. Näissä hoitohuoneissa tekee kliinistä vastaanottotyötä henkilötyövuosiksi laskettuna 42 hammaslääkäriä, 25 suuhygienistiä ja 3 hammashoitajaa – yhteensä 70 henkilötyövuotta. Lisäksi ajanvarauksessa, avustavassa hammashoitotyössä, hammasteknisessä laboratoriotyössä sekä välinehuollossa on yhteensä noin 75 henkilötyövuotta.

Hammashoitoyksiköt ja hoitohuoneiden lukumäärät eri toimipisteissä ovat seuraavat:

- Kuokkalan hammashoitola, 7 hh
- Huhtasuon hammashoitola, 6 hh
- Keskustan hammashoitola, 6 hh
- Kyllön terveysaseman hammashoitola, 9 hh
- Keljonkankaan hammashoitola, 1 hh
- Säynätsalon hammashoitola, 2 hh
- Palokan hammashoitola, 27 hh, (18 perushoidon huonetta ja 9 erikoishoidon huonetta)
- Hannikaisenkatu, Lääkäritalo (poissa käytöstä 1.2.2015)
- Tikkakosken hammashoitola, 1 hh (4 huonetta poistettu käytöstä maaliskuussa 2015, yksi huone otetaan käyttöön monipalvelupisteessä syksyllä 2015)
- Vaajakosken hammashoitola, 7 hh
- Jyskän koulun hammashoitola, 2 hh
- Korpilahden hammashoitola, 4 hh

Keskitetty välinehuolto, jota välinehuoltajat toteuttavat, toimii tällä hetkellä Kyllössä, Palokassa ja Vaajakoskella ja keskustassa. Pienemmissä hammashoitoloissa hammashoitajat suorittavat hoitotyön ohella myös välinehuoltoa. Tulevaisuudessa välinehuolto keskitetään Kyllön ja Palokan terveysasemille.

2.1.6 Terveyskeskussairaala, nykytilanne

Terveyskeskussairaalan tehtävänä on kuntoutus-, tutkimus- ja sairaanhoito silloin, kun potilaan tila ei edellytä erikoissairaanhoitoa. Ensisijaisesti hoidetaan lyhytaikaista sairaanhoitoa

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

tarvitsevia potilaita. Sairaalan yhteydessä toimii 8-paikkainen päiväsairaala, jossa hoidettavat potilaat käyvät kotoaan käsin esim. kerran viikossa.

Sairaansijoja on tällä hetkellä:

- Kyllössä 172 sairaansijaa (6 osastoa), sekä päiväsairaalan 8 paikkaa
- Palokassa 64 sairaansijaa (2 osastoa)

Terveyskeskussairaalan tilatarkastelu on rajattu tämän selvityksen ulkopuolelle.

2.1.7 Päivystys, nykytilanne

Päivystystoiminta tapahtuu Keskussairaalan päivystysyksikössä. Päivystysalue kattaa koko Keski-Suomen lukuun ottamatta Jämsän seutua. Yhteisen yöpäivystyksen piirissä on lähes 240.000 asukasta.

Keski-Suomen sairaanhoitopiirin päivystyspoliklinikka vastaa maakunnan erikoissairaanhoidon päivystyksestä ja terveyskeskusten yhteisestä ilta-, yö- ja viikonloppupäivystyksestä. Jyväskylän kaupungin terveyskeskuslääkärit (3-4 lääkäriä) päivystävät yhteispäivystyksen tiloissa klo 16–22 ja osallistuvat myös yöpäivystyksen klo 22-08 vuoroihin (1-2 lääkäriä / yö). Päivystystoiminnan tilatarkastelu on rajattu selvityksen ulkopuolelle.

Suun terveydenhuollon virka-aikainen päivystys tapahtuu alueellisissa hammashoitoloissa. Arkipyhinä ja viikonloppuisin päivystys järjestetään Keskustan hammashoitolassa seutukunnallisena yhteistyönä Seututerveyskeskuksen kanssa. Päivystysasetuksen velvoittamana iltapäivystys aloitetaan 1.1.2016.

2.1.8 Terveyspalvelujen hallinto, nykytilanne

Terveyspalvelujen hallinto on keskitetty Kyllön terveysasemalle. Hallintopalveluilla on käytössä 16 työhuonetta Kyllön terveysaseman pohjakerroksessa. Lisäksi on tekstinkäsittely-yksikkö, puhelinpalvelu ja muut tukipalvelut. Arkistotiloja on terveysasemilla ja pääarkisto on Tietotalolla.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

2.2 Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen nykyinen palveluverkko

Alla on diagrammina tilojen koon mukaan kuvattuna Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen nykyisen palveluverkon toimipisteet.

TAULUKKO 2: Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen nykyiset tilat

Nykyisin tiloja on 17 eri toimipisteessä yhteensä 39 500 m2. Vuotuiset tilakustannukset ovat 6,99 M€

Suurimmat toimipisteet ovat Kyllössä ja Palokassa. Palokan terveysaseman tiloista kolmasosa ja Kyllön terveysaseman tiloista puolet on terveyskeskussairaalan vuodeosastojen käytössä, muut tilat ovat edellä läpikäytyjen toimintojen käytössä.

3. Terveyspalvelujen palveluverkon kehittämisvisio

3.1 Voimassa oleva skenaario terveyspalveluverkon kehittämiseksi

Vaajakosken terveysaseman käytössä olevat tilat on kunnostettu vuonna 2013, osa tiloista on pois käytöstä ja toiminnot ovat niiltä osin evakossa. Palokan vuodeosastot eivät täytä terveyskeskussairaalalle asetettavia nykyvaatimuksia, esim. tiloista puuttuu sprinklaus, tilat edellyttävät tulevaisuudessa peruskorjausta. Keskustan terveysasema tulee myös lähivuosina peruskorjausikään.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

Terveyspalveluverkkoa on linjattu kehitettäväksi niin, että Vaajakoskelle rakennetaan uudet tilat ja uuden sairaalan yhteyteen sijoitetaan terveyspalvelujen vastaanottotiloja sekä Palokan terveyskeskussairaalan sairaansijat.

Näiden muutosten jälkeen Keskustan ja Kuokkalan terveysasemista on mahdollista luopua. Lisäksi on suunniteltu pienistä, yhden palveluyksikön käytössä olevista, toimipisteistä luopumista sekä Tikkakosken, Huhtasuon, Säynätsalon ja Korpilahden monipalvelupisteiden edelleen kehittämistä.

Alla on diagrammina tilojen koon mukaan kuvattuna terveyspalvelujen nykyisten suunnitelmien mukainen palveluverkko.

TAULUKKO 3: Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen tilat vuonna 2025 skenaario

Skenaariossa tiloja on 10:ssä eri toimipisteessä yhteensä 44 600 m2. Vuotuiset tilakustannukset ovat 10,9 M€. Tämä on 3,9 M€ vuodessa enemmän kuin nykyisin.

Skenaarion kuvaama tilanne toteutuu vuoden 2020 jälkeen, kun uuden sairaalan tilat on otettu käyttöön ja Vaajakosken terveysasema on rakennettu. Skenaariossa on luovuttu kahdeksasta nykyisestä toimipisteestä. Suurimmat näistä ovat keskustan ja Kuokkalan terveysasemat.

Lisäksi Palokan terveysaseman tiloista terveyskeskussairaalalta vapautuvat tilat, noin 2 600 m2, on suunniteltu keitettävän muun toiminnan käyttöön. Investointitarve tilojen peruskorjaustarpeesta ja uuden toiminnan vaatimista toiminnallisista muutostarpeista johtuen on noin 5-6 M€.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

4. Terveyspalvelujen tilatarve tulevaisuudessa

4.1 Väestöpohja

Jyväskylän Terveyspalvelut toimivat nyt noin 136 000 asukkaan väestöpohjalla. Jyväskylän väestömäärän arvioidaan kasvavan vuoteen 2025 mennessä 147 000 asukkaaseen. Yli 65-vuotiaiden osuuden ennustetaan kasvavan suhteellisesti eniten muihin ikäryhmiin nähden. Vuodesta 2014 vuoteen 2025 yli 64-vuotiaiden määrän arvioidaan kasvavan yli 7 500 henkilöllä. Yli 85-vuotiaita on vuonna 2025 lähes 1200 enemmän kuin nyt. Myös lasten määrän arvioidaan kasvavan jonkin verran. Sen sijaan työikäisten määrän ennakoidaan kasvavan enää vain hieman.

TAULUKKO 4: Jyväskylän väestökehitys ikäryhmittäin vuosina 2001–2030 (Tilastokeskus ja kaupungin väestöennuste).

Ikä	2001	2014	2020	2025	2030
0-6	9 397	10 974	11 800	11 650	11 450
7-12	8 481	8 459	9 110	9 360	9 480
13-15	4 203	3 838	4 420	4 620	4 750
16-64	81 467	90 075	90 630	91 570	92 810
65-74	8 201	12 995	15 430	14 870	14 880
75-84	5 149	6 810	8 300	11 330	12 960
85-	1 482	2 629	3 110	3 800	4 770
Yht.	118 380	135 780	142 800	147 200	151 100

4.1.1. Jyväskylän kaupungin väestön alueellinen jakautuminen

Taulukossa 5 on esitetty Jyväskylän kaupungin väestön alueellinen jakautuminen vuosina 2001-2025. Lähes jokaisen suuralueen väestömäärän ennakoidaan kasvavan ainakin hieman. Merkittävimmin väestönmäärä kasvaa kantakaupungin, Palokan, Keljon (Kauramäki-Eteläportti-Keljonkangas) ja Vaajakosken suuralueilla. Yhteenvetona suurimman väestönkasvun ennakoidaan painottuvan 7 km säteelle kaupungin keskustasta. Alueittaiset väestöennusteet perustuvat Jyväskylän kaupungin maankäytön toteuttamisen Kymppi[R]-ohjelmaan, johon kirjataan jo kaavoitettujen ja kaavoituksen kohteiksi tulevien alueiden mitoitus, vaiheistus ja toteuttamisjärjestys kymmenen vuoden aikajänteellä.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

TAULUKKO 5: Jyväskylän alueellinen väestökehitys vuosina 2001–2025 sekä alueen %-osuus koko kaupungin väestöstä vuonna 2025.
(Tiedot: Kaupunkirakennetoimiala/Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö).

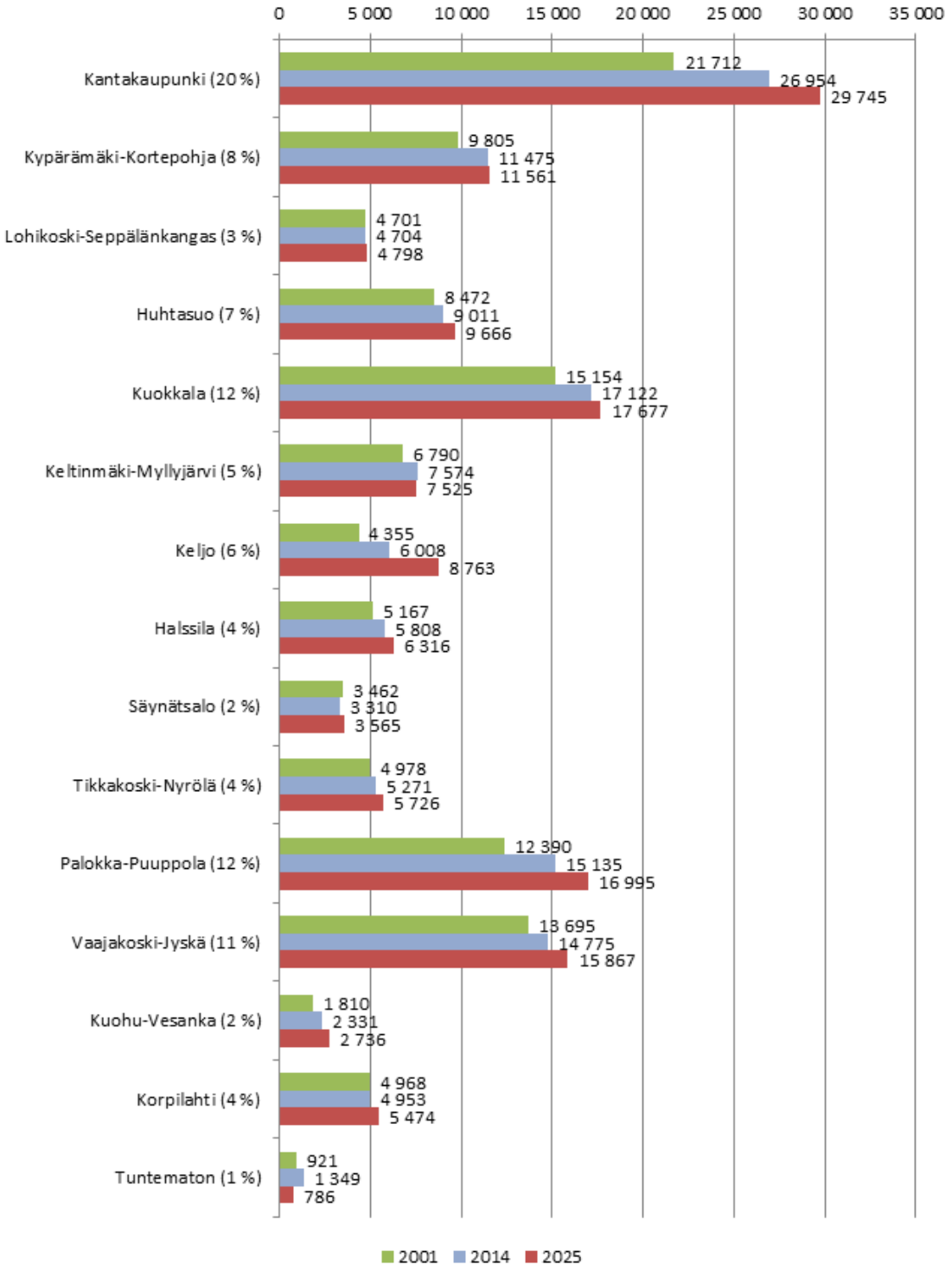

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

4.2 Esitys terveyspalvelujen aluejaosta

Selvitystyön lähtökohtana toimi 147 200 asukkaan väestö, joka on arvio Jyväskylän kaupungin vuoden 2025 asukasmäärästä sekä aiemmin linjattu toimipisteverkko, jossa isot terveyspalveluja tarjoavat yksiköt muodostuvat Kyllönmäelle (Kyllön nykyinen terveysasema ja Uuden sairaalan terveysasema), Palokkaan ja Vaajakoskelle. Monipalvelupisteet palvelevat Tikkakoskella, Huhtasuolla, Säynätsalossa ja Korpilahdella.

Selvitystyön aikana tarkasteltiin erilaisia vaihtoehtoja yllä kuvattujen terveyspalvelujen toimipisteiden väestövastuualueiksi. Tavoitteina olivat jo olemassa olevien tilojen tehokas hyödyntäminen, uusien tilojen rakentamistarpeen minimointi sekä toimipisteiden hyvä saavutettavuus eri alueilta etenkin joukkoliikenteen näkökulmasta.

Tarkastelun tuloksena päädyttiin karttojen 1 ja 2 mukaiseen aluejakoesitykseen (karttaliitteet 1 ja 2). Kunkin toimipisteen väestöpohjan ennuste vuonna 2025 on esitetty taulukossa 6.

TAULUKKO 6: Aluejakoesityksen mukainen väestömäärä/toimipiste
(sis. mm. avosairaanhoidon, neuvolan ja suun terveydenhuollon palveluja).

TERVEYSPALVELUJEN TOIMIPISTEET	Väestö 2025
Tikkakoski	5 700
Palokka	34 800
Kyllö/Uuden sairaalan ta	71 400
Huhtasuo	9 700
Vaajakoski	15 900
Säynätsalo	3 600
Korpilahti	5 500
Tuntematon	600
YHTEENSÄ	147 200

Suurimmat muutokset nykytilanteeseen nähden tapahtuvat Palokan ja Kyllön/uuden sairaalan terveysasemien väestövastuun ohjauksessa. Keskustan ja Kuokkalan terveysasemista luopuminen luo väestöpainetta Kyllön ja uuden sairaalan terveysasemille. Olemassa olevien tilojen tehokas hyödyntäminen edellyttää Palokan terveysaseman väestövastuualueen laajentamista nykyisestään, minkä vuoksi osa keskustan alueen väestöstä (Taulumäki, osa Tourujoesta, Kankaan uusi asuinalue) on esityksessä ohjattu Palokan terveysasemalle. Palokkaan ohjataan myös Haukkalan, Mannilan ja Lohikosken väestö. Kuokkalan väestö ohjataan Kyllöön. Vaajakosken terveysaseman väestövastuualue säilyy nykyisessä laajuudessaan. Kyllön/uuden sairaalan terveysaseman ja Palokan terveysaseman välisen väestövastuualueen raja tarkentuu yksityiskohtaisemmin keskustan osalta lähempänä selvityksen tavoitevuotta.

Selvitystyön aikana tutkittiin erilaisia vaihtoehtoja myös Vaajakosken väestövastuualueen muodostamiseksi. Nykyisen uuden terveysaseman hankesuunnitelman mukainen vaihtoehto edellyttäisi väestöpohjan laajentamista Vaajakosken lisäksi Halssilaan ja Kuokkalaan (väestö-

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

pohja noin 25 000). Suunniteltuun laajuuteen ei saavutettavuuden näkökulmasta ole perusteluja, sillä suorat joukkoliikenneyhteydet puuttuvat ja asiointipaine Kuokkalasta Vaajakoskelle on muuten vähäinen. Halssilan väestö voidaan saavutettavuuden ja tilojen riittävyyden puitteissa ohjata Kyllön/uuden sairaalan terveysasemalle.

Terveyspalveluverkkoa on kuvattu liikenteen ja saavutettavuuden näkökulmasta tarkemmin kappaleessa 6.3.

4.3 Toimintatapojen kehittäminen

Suomessa terveydenhuolto on perustunut vahvaan julkiseen sektoriin eli valtion ja kuntien tuottamiin palveluihin. Palvelut on tuotettu vakiintuneella tavalla, arkipäivisin klo 8-16 välillä, virka-ajan puitteissa. Arvioidaan, että tulevaisuudessa yritysten rooli, kolmannen sektori rooli ja myös kansalaisten oma rooli korostuvat aiempaa enemmän. Yrittäjyys alalla tulee lisääntymään. Arvioidaan myös, että palveluiden tuottamisen tapaan ja palveluaikaan on tulossa isojakin muutoksia.

Alle on poimittu otteita ”Tulevaisuuden terveydenhuolto 2022 –julkaisusta”, joka kokoaa sosiaali- ja terveysministeriön sekä Sitran yhteistyössä 18.2.2010 järjestämän Tulevaisuuden terveydenhuolto -seminaarin annin. Julkaisu löytyy verkosta: www.sitra.fi.

- Asiakkaan ja potilaan asema sekä merkitys terveydenhuollon järjestelmässä yhä vain kasvaa. Miten asiakkaan vastuu oman terveytensä ylläpitäjänä ja edistäjänä muuttuu? Minkälainen rooli hänellä on oman terveytensä päätöksenteossa? Kymmenen vuoden päästä vuonna 2022, 65 % suomalaisista on vanhuksia ja lapsia, joita loput 35 % elättää.
- Mitä enemmän panostamme terveyden edistämiseen ja varhaiseen tukeen, sitä paremmin ehkäisemme kustannusten kasvua
- Teknologia lisääntyy: omaan terveystaltioon tallennetut terveystiedot, kyselylomakkeet sekä mittaustulokset antavat mahdollisuuden tuottaa yksilöllistä ohjeistusta, sisältöä sekä päätöksentekotukea myös kansalaiselle. Tavoite on, että vastuun ottaminen omasta terveydestä on mahdollista ja jopa mielenkiintoista. Oivaltaminen ja ymmärtäminen ovat motivaation lähteitä oman terveyden edistämisessä, riskien tunnistamisessa ja pitkäaikaissairauksien oikeaoppisessa hoidossa. Suostumuksen hallinnan ja avointen rajapintojen myötä tiedon jakaminen potilaan ja ammattilaisen välillä tehostuu.
- Henkilöstön mukaan saaminen tulevaisuuden tekijöiksi koostuu monista asioista. Johtamisella ja mahdollisuuksien luomisella tuetaan uudistumista. Hyvinvointipalveluja tuottavien yhteisöjen johtajat ovat paljon vartijoina. Työhyvinvoinnista puhutaan melkoisella hehkulla ja ansaitusti, muutenhan ei ammattitaitoisia ihmisiä saada pidettyä työelämässä riittävän pitkään eikä uusia osaajia alalle saada. Toisaalta juuri terveydenhuollossa on vallalla vankka hierarkkisuuden perinne, josta olisi oikeissa

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

kohdissa osattava luopua, jotta henkilöstö uskaltautuisi paremmin kyseenalaistamaan totuttuja toimintatapoja. Muutenhan ei synny tilaa tulevaisuuden oivalluksille ja sosiaalisille innovaatioille.

— Tulevaisuuden laadukkaassa työssä tarvittavia innovaatioita – myös sosiaalisia – syntyy siellä, missä ihmiset tekevät työtä ”epäpyhissä alliansseissa” eli erilaiset ihmiset kohtaavat ja pystyvät avoimesti kehittämään työtään. Innovaatioiden ongelmaksi todettiin, että ne ankkuroituvat liiaksi tiettyihin paikkoihin, henkilöihin ja aikaan. Olisi panostettava siihen, että hyvät käytännöt tulisivat yleisemmin tunnetuiksi ja voisivat näin levitä käyttöön syntyalueensa ulkopuolellakin.

Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen operatiivinen johto oli valmis suunnittelemaan tulevaisuuden palveluja uudenlaisilla toimintamalleilla. Selvitystyön yhteydessä todettiin, että muutos esim. teknologian kehittymisen ja käyttöönoton myötä voi olla suurempi kuin nyt osataan arvioida. Arvioitiin, että muutokset vaikuttavat nyt mitattua tilatarvetta edelleen vähentävästi. Pohdittiin mm. minkä verran tulevaisuudessa potilaat / asiakkaat saavat ohjausta ja terveystietojensa tulkintaa vaikkapa nettilääkäriltä tai minkä verran palveluja voidaan tarjota ”terveysautolla” liikkuvana palveluna.

Uutena käyttöönotettavana toimintatapana haluttiin nähdä vastaanottohuoneiden keskittäminen potilaan / asiakkaan tutkimiseen ja varsinaiseen vastaanottotoimintaan. Vastaanottohuoneet ovat yhteiskäyttöisiä vähintään palveluyksiköittäin silloin kun huoneen varustelu sen sallii. Reseptien uusiminen, lausunnot tms. työpisteessä tapahtuva työ suunniteltiin tapahtuvaksi taustatyöpisteessä. Niiden suunnittelussa huomioidaan mahdollisuus hiljaiseen keskittyneeseen työhön tai puhelinkeskusteluihin jne. Taustatyöpisteet voivat olla myös moniammatillisia kohtaamispaikkoja, joiden arvo tunnistetaan.

Palveluja halutaan järjestää tulevaisuudessa arkipäivisin työssäkäyvän väestön kannalta nykyistä laajemmin klo 8-18 välillä. Kaikkien palveluiden, kuten lasten neuvolan, tai pienten toimipisteiden toiminnan kannalta pääsääntöistä aukioloaikojen pidentämistä klo 16.00 jälkeen ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Kello 18 jälkeinen kiireellinen hoito linkittyy nykyisin erikoissairaanhoidon päivystykseen ja tämän toimintamallin tarkastelu ei ole sisältynyt selvitystyöhön.

Toimintatapojen kehittämisen seurauksena nähtiin tarkoituksenmukaiseksi avosairaanhoidon kiireellisen hoidon keskittäminen uuden sairaalan terveysasemalle koko Jyväskylän väestön osalta. Hoidontarpeen arviointi tapahtuu, kun potilas ottaa yhteyttä avosairaanhoitoon. Kiireelliseksi arvioitua hoitoa on avosairaanhoidon hoitovastaanotoista keskimäärin 33%. Muu hoito, subakuutti ja pitkäaikaissairaiden hoito, muodostaa vastaanottokäynneistä loput 67 %.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

4.4 Tilatarpeen mitoitus

Tilatarpeen mitoituksessa muuttujina väestömäärätietojen lisäksi on käytetty sosiaali- ja terveysalalla yleisesti hyväksyttyjä ja tutkittuja palvelutarpeen / henkilöstömitoituksen tunnuslukuja. Muuttujat on skaalattu väestökehityksen mukaisesti.

Avosairaanhoidossa vastaanottotilojen mitoituksen lähtötietona on käytetty vastaanottotapahtumien määriä Jyväskylässä vuonna 2014. Lääkärin vastaanotolle muodostuu noin 0,93 käyntiä / asukas ja sairaanhoitajan vastaanotolle noin 0,85 käyntiä / asukas. Vastaanottotapahtumien määrä ja aika mitoittavat tarvittavien vastaanottotilojen määrän. Lisäksi on huomioitu asiakkaiden / potilaiden kanssa käydyt puhelut. Alla on Jyväskylän vastaanottokäyntien tunnuslukuja vuosilta 2012, 2013 ja 2014.

TAULUKKO 7:

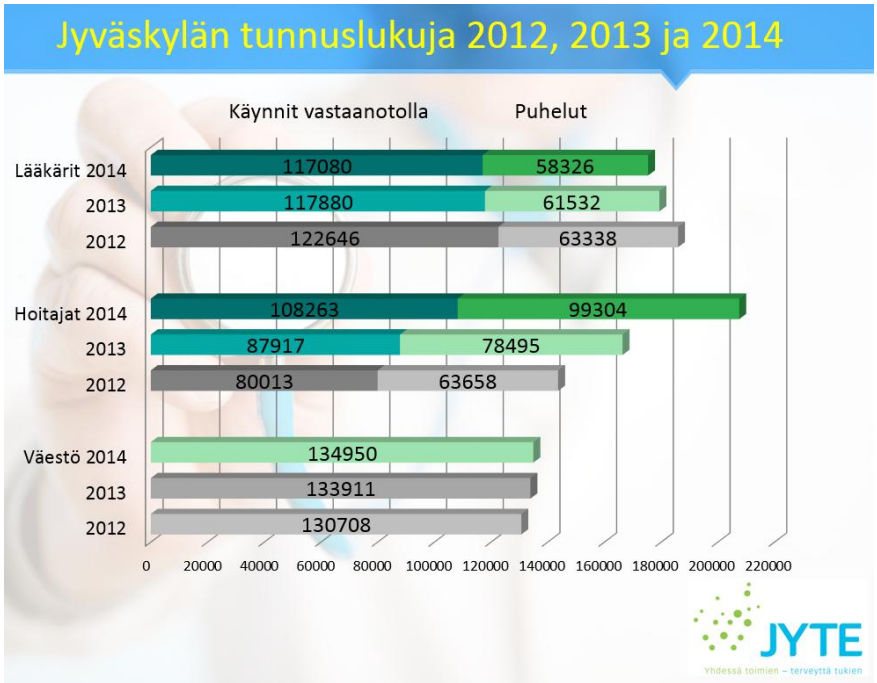

Lastenneuvolassa terveydenhoitajien laskennallisen mitoituksen lähtökohtana on enintään 340 lasta/kokopäivätoiminen terveydenhoitaja, kun sijaista vuosiloman ajaksi ei ole, ja enintään 400 lasta/kokopäivätoiminen terveydenhoitaja, kun sijainen on. Äitiysneuvolassa mitoituksen lähtökohtana on enintään 76 odottavaa äitiä / kokopäiväinen terveydenhoitaja ja 600 odottavaa äitiä / kokopäiväinen lääkäri. Perhesuunnitteluneuvolassa mitoitus laskettiin nykyisten vuotuisten käyntien pohjalta (8 500 käyntiä vuonna 2014). Lastenneuvolatyötä tekevien lääkäreiden mitoituksen lähtökohtana on 2 400 lasta/kokopäivätoiminen lääkäri, kun sijaista ei ole, ja 2 800 lasta/kokopäivätoiminen lääkäri, kun sijainen on. Saadun henkilöstömäärän ja toimenkuvan sisällön pohjalta laskettiin vastaanottotilojen määrä.

Suun terveydenhoidossa vuonna 2014 Jyväskylän hammashoitoloissa oli käyntejä 111 454 ja asiakkaita 45 996. Jyväskylän väestöstä 34% käytti suun terveydenhuollon palveluja ko.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

vuonna. Hammaslääkäreillä oli keskimäärin 2,2 käyntiä/potilas ja suuhygienistillä 1,5 käyntiä/potilas ja hammashoitajalla 1,1 käyntiä/potilas. Henkilöstön mitoituksen lähtökohtana on yksi kokopäiväinen hammaslääkäri / 3 400 asukasta ja yksi kokopäiväinen suuhygiensti / 5 400 asukasta kohden. Saadun henkilöstömäärän ja toimenkuvan sisällön pohjalta laskettiin vastaanottotilojen määrä.

Kuntoutus ja erikoisvastaanotoissa vastaanottokäyntejä oli vuonna 2014 noin 56 800 ja hoitotarvike / apuvälineluovutus käyntejä noin 17 500.

TAULUKKO 8: Kuntoutus- ja erikoisvastaanottojen käyntimäärät ja jakautuminen vuonna 2014

Potilaan kotikunta	Jyväskylä
Sisätautilääkäri	755
Sydämen ultraääni	429
Rasitussydänfilmi	770
Korvalääkäri	635
Ortopedi	383
Mahalaukun tähystys	1169
Paksusuolen tähystys	1414
Fysioterapia	34404
Puheterapia	6791
Terv.huollon sosiaalityö	2507
Diabeteshoitaja	3765
Reumahoitaja	782
Jalkaterapia (ei sis. ostopalv)	794
Ravitsemusterapia	491
RR-, EKG- ja uniseur.(potilaat)	571
Siprometriat	978
Prick-testit	153
	56791
Hoitotarvikkeet (sis. puhelintil)	17505

Erikoisvastaanotot, lasten fysio-, toiminta- ja puheterapia sekä pääosa apuvälinenpalveluista keskitetään uuteen sairaalaan. Vastaanottotilojen määrä mitoitettiin käyntimäärien mukaan.

Toiminnan tilatarve koko Jyväskylässä vastaanottohuoneina mitoitettuna uuden toimintamallin käyttöönoton jälkeen on seuraava:

	Vastaanottotiloja		
Avosairaanhoito	115	kpl	
Äityis-, lasten- ja perhesuunnitteluneuvola	55	kpl	
Suun terveydenhuolto	63	kpl	
Kuntoutus ja erikoisvastaanotot	38	kpl	
Yhteensä	271	kpl	
Nykytilanne	337	kpl	(+66)
Skenaario	356	kpl	(+85)

Sekä nykytilanteessa että skenaariossa vuodelle 2025 on tiloja tarjolla tarvetta enemmän.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

5. Ehdotus uudeksi terveyspalveluverkon kehittämisvisioksi

5.1 Palveluyksiköiden sijoittuminen eri toimipisteisiin

Seuraavassa on ehdotus Jyväskylän kaupungin terveyspalvelujen toimintojen sijoittamisesta eri toimipisteisiin. Vastaanottotilojen sijoituksessa on otettu huomioon edellä kuvattu toiminnan tilatarve, suunniteltujen terveysasemien väestöpohja ja avosairaanhoidon kiireelliseksi arvioidun vastaanoton keskittäminen uuden sairaalan terveysasemalle.

TAULUKKO 9: Palvelujen sijoittuminen eri toimipisteisiin vastaanottohuoneiden määrällä mitattuna

Vuosi 2025

	Toimipisteet	m2		Vastaanottohuoneiden määrä: Avosairaanhoito	Äitiys-, lasten- ja perhesuunnitteluneuvola	Suun terveydenhuolto	Kuntoutus ja erikoisvastaanotot	Muu käyttäjä (vastaanottohuoneita kpl)	Vastaanottotilat
1	Tikkakosken monipalvelup	800		5	3	1			9
2	Palokan ta	4 861		20	17	27	2	15	81
3	Huhtasuon ta	1 100		6	5	3			14
	Jyskän koulu								
	Keljon vanhainkoti, fysioterapia								
	Keljonkankaan neuvola ja hammashoito								
	Keskustan ta								
	Hannikaisenkatu								
4	Kyllön ta	15 090		35	20	20	7		82
5	UUDEN sairaalan ta	12 700		34		5	23		62
6	Väinönkadun palveluk	521					4		4
	Asemakatu								
	Kuokkalan sos.- ja terveysasema								
7	Opiskelija th / Sepänkatu	577							
	Halssilan neuvola								
8	Säynätsalon palvelupiste	300		2	1	1			4
9	Vaajakosken ta	1 600		9	7	4			20
10	Korpilahti-talo	800		4	2	2	1		9
		38 350							
	Akaeli ja Elina-koti						1		1
	Yhteensä kpl			115	55	63	38	15	271

Toimitiloja on ehdotuksen mukaan käytössä yhteensä noin 38 300 m2. Toimipisteet, joita ei ole taulukossa numeroitu ovat nykyisiä toimipisteitä, jotka esitetään jäävän pois terveyspalvelujen käytöstä. Poikkeuksena numeroinnissa Akseli ja Elina-koti, jonka toiminta esitetään jatkuvan nykyisenä. Akseli ja Elina-kodin kuntoutustiloista kaupunki ei maksa vuokraa, joten toimipiste ei ole mukana tilamäärän taulukoinnissa / numeroinnissa.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

Poistuvia toimipisteitä ovat:

- Jyskän koulun hammashoito
- Keljon vanhainkodin fysioterapia
- Keljonkankaan neuvola ja hammashoito
- Keskustan terveysasema
- Hannikaisenkadun hammashoito (toiminnan siirto toteutunut kevään 2015 aikana)
- Asemakadun fysio- ja toimintaterapiatilat
- Kuokkalan sosiaali- ja terveysasema
- Halssilan neuvola

5.2 Kehittämisvision yhteenveto

Ehdotus Jyväskylän terveyspalvelujen palveluverkon kehittämiseksi pitäytyy aiemmin linjatun kehittämissuunnitelman mukaisesti 10 toimipisteessä. Toimipisteiden kokoa esitetään pienennettävän mitattua tarvetta vastaavaksi. Suunniteltujen uudisrakennushankkeiden pienentämisen kautta myös vuotuisten tilakustannusten nousupainetta voidaan hillitä.

TAULUKKO 10: Ehdotus Jyväskylän kaupungin terveyspalveluverkoksi vuonna 2025

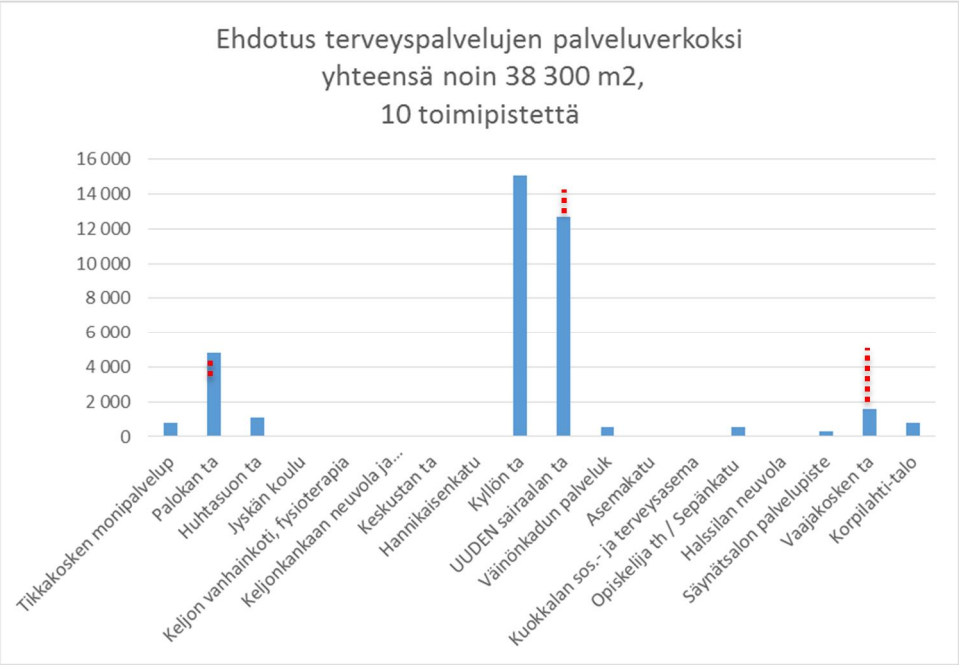

Ehdotuksen pääkohdat ovat seuraavat:

- Vaajakosken terveysasema toteutetaan perusterveydenhuollon osalta noin 60% suunniteltua pienempänä (investointitarve 4-5 M€). Väestövastuualue rajataan koskemaan Vaajakosken aluetta ja avosairaanhoidon vastaanottotoiminnoista noin 33% ohjataan uuden sairaalan terveysasemalle (kiireellinen hoito).

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

- Uuden sairaalan terveysaseman tiloista vähennetään 14 vastaanottohuonetta ja noin 80 m2 terapiatilaa, yhteensä noin 1 000 m2. Tällöin tilat ovat enintään 12 700 brm2 (kh 27.4.2015)
- Monipalvelupisteiden tilojen koko tarkastetaan vastaamaan tarvetta (pieniä muutoksia nykytilanteeseen)
- Palokan terveysasemalle sijoitetaan muuta toimintaa noin 15 vastaanottohuoneen verran, jolloin muu toimija vastaa ko. tilojen tilakustannuksista Tilat toimivat tarvittaessa myös terveyspalvelujen palveluverkon reservitilana. Lisäksi Palokan terveysasemalle jää terveyskeskussairaalalta vapautuvaa tilaa noin 2 600 m2, joka tulee kehittää muuhun käyttöön.
- Mallissa on huomioitu Jyväskylän avosairaanhoidon kiireellisen vastaanoton keskittäminen uuden sairaalan terveysasemalle ja aikuisten fysioterapian keskittäminen Kyllön nykyiselle terveysasemalle.

Ehdotuksessa tiloja on 10:ssä eri toimipisteessä yhteensä 38 300 m2. Tilakustannukset ovat 9,5 M€ /vuodessa. Tämä on 2,5 M€ enemmän kuin nykyisin, mutta verrattuna skenaarioon syntyy säästöä – 1,4 M€ vuodessa.

Päätökset suunniteltujen uudisrakennushankkeiden pienentämisestä ovat ajankohtaisia heti. Nykyisistä toimipisteistä luopuminen voi tapahtua vaiheittain vuoteen 2020 mennessä, jolloin uuden sairaalan terveysaseman tilat arvioidaan olevan käytettävissä.

Keskustan terveysasemasta on kuitenkin mahdollista luopua heti, kun vastaanottohuoneet taustatyöpisteet toimintamallin mahdollistavat järjestelyt Kyllön ja Palokan toimipisteissä on tehty. Tällöin vastaanottotapahtumien määrää on mahdollista lisätä näissä tiloissa. Selvitystyön aikana on pohdittu myös Vaajakosken terveysaseman toimintojen väliaikaista sijoittamista keskustan terveysasemalle, jos Vaajakosken nykyisistä tiloista halutaan luopua ennen uuden terveysaseman valmistumista. Tällöin keskustan terveysaseman vastaanottotoiminnot siirtyisivät Kyllöön ja Palokaan ja Vaajakosken toiminnot keskustan terveysasemalle.

Palveluverkkoa tarkennetaan Kuokkalan neuvolan ja lasten suun terveydenhuollon toimintojen osalta lähempänä vuotta 2020, kun Kuokkalan terveysaseman tiloista luovutaan. Mikäli ko. palveluja jää Kuokkalan alueelle, vähentää se Kyllön terveysasemalle suunniteltua tiloja vastaavan määrän (6-7 vastaanottohuonetta). Kuokkalan alueelle ei aiemman linjauksen mukaisesti jää aikuisväestön hoitoon tarkoitettuja toimintoja.

Terveyskeskussairaala toimii tulevaisuudessa sekä nykyisissä tiloissaan Kyllön terveysasemalla että uudessa sairaalassa.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

6. Vaikutusten arviointi

6.1 Taloudellinen vaikutus

Rakennetun ympäristön kehittäminen vaatii investointeja ja investoinnit nostavat tilakustannuksia. Tiloihin käytetyt varat kilpailevat muuhun toimintaan käytettyjen varojen kanssa. Ehdotuksen tilakustannukset ovat arvion mukaan nykyhintatasossa laskettuna 9,5 M€ vuodessa eli nousevat nykyisestä noin 2,5 M€ vuodessa. Ehdotuksen tilakustannukset ovat kuitenkin 1,4 M€ vuodessa vähemmän kuin skenaarioon pohjalta arvioidut kustannukset.

Toimintojen tarkoituksenmukaisella sijoittamisella ja toiminnan uudella suunnittelulla on mahdollista saavuttaa säästöjä. Mm. toimintojen sijoittamisesta uuden sairaalan yhteyteen on aiemmin arvioitu saavutettavan toiminnallisia säästöjä.

Jyväskylän Tilapalvelun arvion mukaan Vaajakosken terveysaseman koon pienentäminen aikaansaa noin 6 M€ säästöä investoinneissa ja uuden sairaalan osalta säästöä investoinneissa arvioidaan syntyvän noin 2,5 M€ euroa. Yhteensä säästöä investoinneissa syntyisi noin 8,5 M€.

6.2 Liikenne ja saavutettavuus

Terveyspalveluverkkoesityksen liikenteellisiä vaikutuksia ja saavutettavuutta arvioitiin Jyväskylän kaupungin kaupunkirakennetoimialan kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö –vastuualueen asiantuntijoiden toimesta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan yhdyskuntarakennetta tulee kehittää siten, että palvelut ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja henkilöautoliikenteen tarve on mahdollisimman vähäinen. Liikkumisen suhteen tavoitteena on suunnata runsaasti henkilöliikennettä aiheuttavat toiminnot hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärelle sekä parantaa liikenneturvallisuutta sekä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä. Palvelujen hyvä saavutettavuus nousee entistä merkittävämpään asemaan muun muassa väestön ikääntymisen myötä. Seuraavassa on arvioitu terveyspalveluverkkoesityksen saavutettavuutta eri kulkumuodoittain. Yhteenvetona saavutettavuuden ja liikkumisen tavoitteet toteutuvat suurimmalta osalta alueista hyvin tai ainakin kohtuullisesti.

Kävely ja pyöräily

Selvityksessä tutkittiin terveysasemien nykyistä ja vuoden 2025 terveyspalveluverkkoesityksen mukaista saavutettavuutta 1 km ja 3 km etäisyysvyöhykkeillä (taulukko 11 ja karttaliite 3). Houkuttelevan kävelymatkan pituus on noin yhdestä puolentoista kilometriin. Helposti tehtävän pyörämatkan pituus on noin kolme kilometriä (alle 15 minuuttia). Pidemmille matkoille valitaan useimmiten muu kulkumuoto.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

TAULUKKO 11: Terveysasemien/monipalvelupisteiden 1 km ja 3 km saavutettavuus tieverkkoa pitkin

	NYKYINEN VERKKO		SUUNNITELTU VERKKO	
	2015		2025	
VÄESTÖ 1 km ETÄISYYDELLÄ kävelyvyöhyke	28 369	21 %	21 295	14 %
VÄESTÖ 3 km ETÄISYYDELLÄ pyöräilyvyöhyke	103 509	76 %	84 022	57 %
KOKO VÄESTÖ	135 780		147 200	

Nykyisin viidesosa väestöstä asuu 1 km etäisyydellä terveysasemasta ja 3 km etäisyydellä noin kolme neljäsosaa. Kuokkalan ja keskustan terveysasemien lakkauttamisen myötä nykyistä pienempi osa väestöstä asuu tulevaisuudessa alle 3 km kävely- tai pyöräilyetäisyydellä terveysasemasta / monipalvelupisteestä. Osa keskustan terveysaseman vaikutuspiirissä olevasta väestöstä asuu alle 3 km säteellä Kyllön/uuden sairaalan terveysasemasta.

Huhtasuon ja Säynätsalon monipalvelupisteiden väestövastuualue on isoja terveysasemia paikallisempi ja niiden toiminta-alue sijoittuu kokonaan tai suurelta osin kävely- ja pyöräilyetäisyydelle. Kyllön, uuden sairaalan, Vaajakosken ja Palokan terveysasemien toimialue on laajempi, mutta ne sijaitsevat pyöräilyn pää- tai aluereittien varsilla ja ovat siten pyöräillen hyvin saavuttavissa. Tikkakosken osalta noin 83 % väestöstä asuu kävely-/pyöräilyetäisyydellä terveysasemasta. Korpilahdella vastaava osuus on 50 %.

Kuokkalan ja keskustan terveysasemien lakkauttaminen koskettaa etenkin Kuokkalan, Taulumäen, Lutakon, Tourujoen ja osittain myös Lohikosken ja Halssilan alueella asuvia. Halssilassa ja Keljonkankaalla neuvoloiden lakkauttamisen myötä etäisyydet neuvolapalveluihin kasvavat eikä etäisyys suosi enää kävelyä tai pyöräilyä. Etenkin Keljonkankaan, Halssilan ja Kuokkalan alueilta terveyspalvelujen saavutettavuus on muutosten jälkeen pääosin joukkoliikenteen tai autoliikenteen varassa.

Vuonna 2012 Jyväskylän kaikista asuntokunnista 34 % oli autottomia. Nämä keskittyvät suurelta osin keskusta-alueelle sekä alue- ja lähikeskuksiin (karttaliitteet 4 ja 5). Autottomista asuntokunnista 45 % sijoittui alle 1 km ja 95 % alle 3 km etäisyydelle nykyisen terveyspalveluverkon terveysasemasta. Kuokkalan ja Keskustan terveysasemien lakkauttaminen vaikuttaa välittömimmin etenkin Kuokkalan keskustan ja kantakaupungin keskusta-alueen autottomaan väestöön. Vuoden 2012 autottomista asuntokunnista noin 18 % sijoittui alle 1 km ja 70 % alle 3 km etäisyydelle vuoden 2025 mukaisen terveyspalveluverkon terveysasemasta / monipalvelupisteestä. Tämä korostaa entisestään sujuvien joukkoliikenneyhteyksien merkitystä.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

Joukkoliikenne

Esitetty terveyspalveluverkkoratkaisu tukeutuu kokonaisuutena hyvin nykyisiin joukkoliikenneyhteyksiin. Terveysasemien väestövastuualuejako on jo lähtökohtaisesti pyritty muodostamaan siten, että kulkeminen terveysasemille on sujuvaa nykyisen reitistön puitteissa.

Jyväskylän joukkoliikennereitistö perustuu pitkälti keskustan kautta kulkeviin linjoihin. Kyllön/uuden sairaalan terveysasema on arkisin (ma-pe klo 7-18) suoraan saavutettavissa lähes joka puolelta kaupunkia bussilla (karttaliite 6) tai keskustan kautta tiheästi kulkevilla vaihtoyhteyksillä. Kuokkalan terveysaseman lakkauttamisen myötä asioiminen sairaalanmäelle onnistuu joukkoliikenteellä hyvin. Kuokkalasta on olemassa tällä hetkellä kolme linjaa, jotka kulkevat suoraan keskussairaalan alueelle. Jos vaihdolliset yhteydet otetaan huomioon, pääsee Kuokkalasta Syöttäjänkadulta 12 kertaa tunnissa keskustaan, josta on hyvät linja-autoyhteydet sairaalanmäelle. Ristonmaalta ei pääse suoraan keskussairaalalle, mutta yhteyksiä keskustaan on kolme kertaa tunnissa, joka on riittävä palvelutaso. Halssilasta on Kyllöön suora yhteys keskimäärin kolme kertaa tunnissa. Keljonkankaan suunnasta ei ole olemassa suoraa bussiyhteyttä keskussairaalalle (lukuunottamatta reittiä Viitaniemen kautta keskussairaalalle), mutta keskustaan pääsee neljä kertaa tunnissa. Keskustasta on hyvät vaihtoyhteydet Kyllönmäelle, mutta sujuvampi asiointimatka edellyttäisi suorien yhteyksien kehittämistä. Myöskään Kortepohjasta ei ole suoraa yhteyttä Kyllöön. Tikkakoskelta ei ole läpi koko päiväsajan säännöllistä suoraa yhteyttä keskussairaalalle. Keskustaan pääsee keskimäärin kaksi kertaa tunnissa. Korpilahdelta ei ole suoraa yhteyttä keskussairaalalle ja keskustaan pääsee harvemmin kuin kerran tunnissa.

Joukkoliikenneyhteyksien näkökulmasta Palokan terveysaseman väestövastuualueen laajentaminen nykyisestään kohti keskustaa, mm. Taulumäen alueelle, on mahdollista, sillä alueelta on hyvät joukkoliikenneyhteydet Palokan suuntaan (karttaliite 7). Vuoroja kulkee keskimäärin neljä kertaa tunnissa, aamun- ja iltapäivän ruuhkatunteina vuoroja on viisi. Palokan terveyskeskus on hankalimmin saavutettavissa joukkoliikenteellä Mannilan ja Mannisenmäen suunnasta Keski-Palokassa tehtävän vaihdon vuoksi. Linja 25 ajetaan kolme kertaa tunnissa Keski-Palokasta Palokan terveysasemalle, joten nykyiset yhteydet ovat kuitenkin hyvällä tasolla vaihtomahdollisuus huomioiden. Ruokkeen ja Vesangan suunnasta ei ole suoraa yhteyttä Palokan terveysasemalle. Kankaan uudelta asuinalueelta on yhteydet Palokkaan Palokkajärven itäpuolelta Lohikoskentieltä/Taulumäentieltä. Jatkossa yhteysmahdollisuudet suoraan Palokkaan Kankaan kautta tulisi tutkia tarkemmin Kankaan/Seppälän alueen kehittyessä ja väestömäärän kasvaessa.

Selvitystyön aikana tutkittiin Vaajakosken terveysaseman osalta vaihtoehtoa, jossa osa Kuokkalan väestöstä ohjataan Vaajakoskelle. Tämä ei kuitenkaan ole joukkoliikenteen näkökulmasta toimiva vaihtoehto, sillä Kuokkalasta Vaajakoskelle ei ole suoraa joukkoliikenneyhteyttä (karttaliite 8). Jos Kuokkalasta järjestetään joukkoliikenneyhteys Vaajakosken terveysasemalle, saattaa linja muodostua kannattamattomaksi sillä muu luonnollinen liikennöintitarve Kuokkalan ja Vaajakosken välillä on vähäinen.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

Autoliikenne ja liikenneverkon toimivuus

Kaikki terveyspalveluverkon kehittämisehdotuksen toimipisteet ovat hyvin saavutettavissa autoliikenteellä. Keskussairaalan alueen muuttuvan maankäytön myötä pysäköinti saattaa tulla ongelmaksi. Toisaalta pysäköintiratkaisuilla voidaan ohjata ihmisten käyttäytymistä suosimaan kestäviä kulkumuotoja.

Terveyspalveluverkossa jäljelle jäävien nykyisten toimipisteiden sijainnit eivät juuri muutu. Vaajakosken uuden terveysaseman rakentaminen edellyttää pieniä katu- ja pysäköintijärjestelyjä hankkeen koosta riippuen. Uuden sairaalan vuoksi tarvitaan Kyllönmäellä katujen saneerauksia liikenteen sujuvuuden varmistamiseksi. Palvelut sijaitsevat jo toimivien linja-autoreittien sekä kävely- ja pyöräteiden varrella eikä niiden aiheuttama liikenne lisää liikenneverkon kuormitusta.

Rakennuttamistieto 2014 © Haahtela

KARTTA 1

Terveyspalvelujen toimipisteet ja esitys aluejaosta 2025

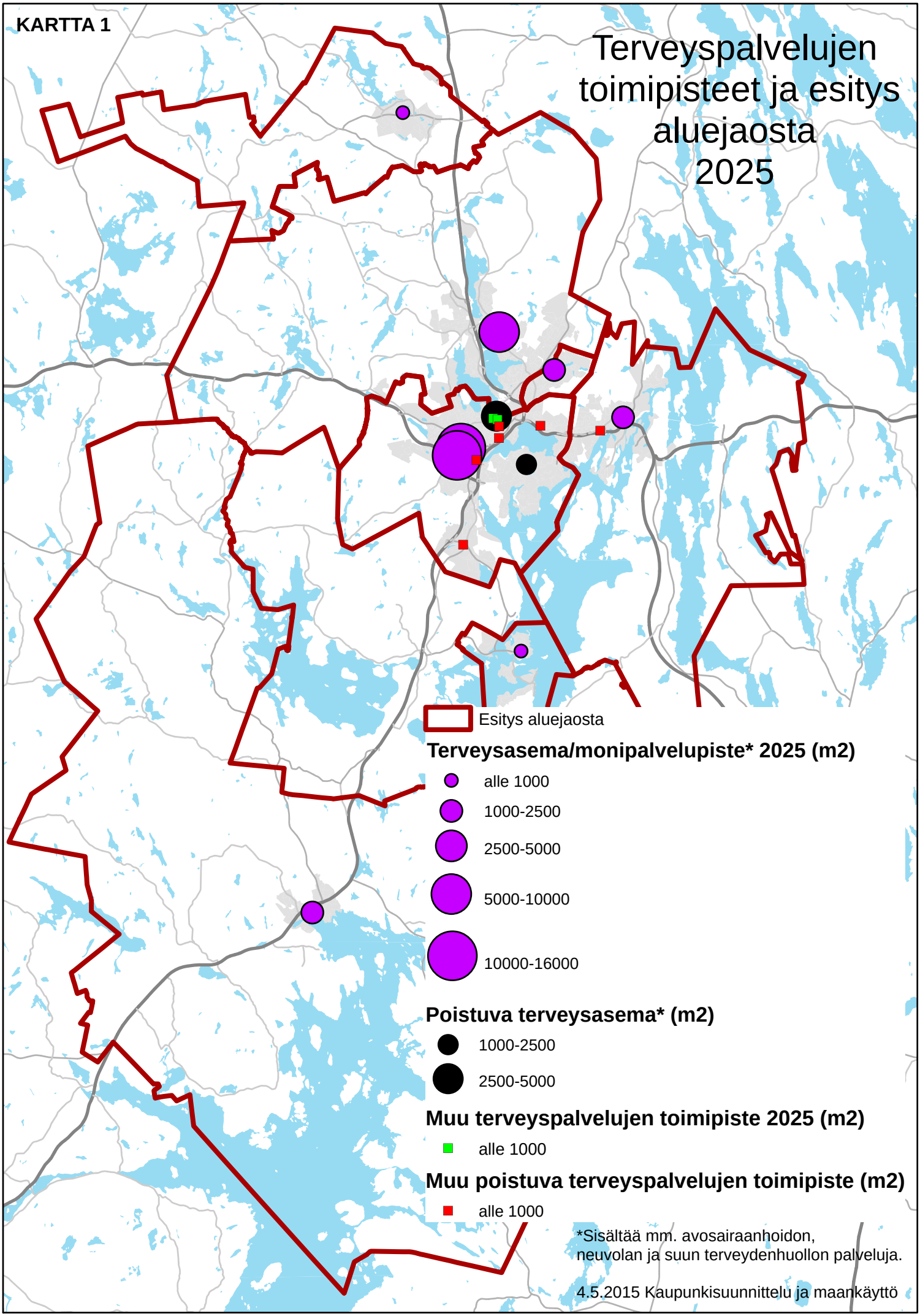

*Sisältää mm. avosairaanhoidon, neuvolan ja suun terveydenhuollon palveluja.

4.5.2015 Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö

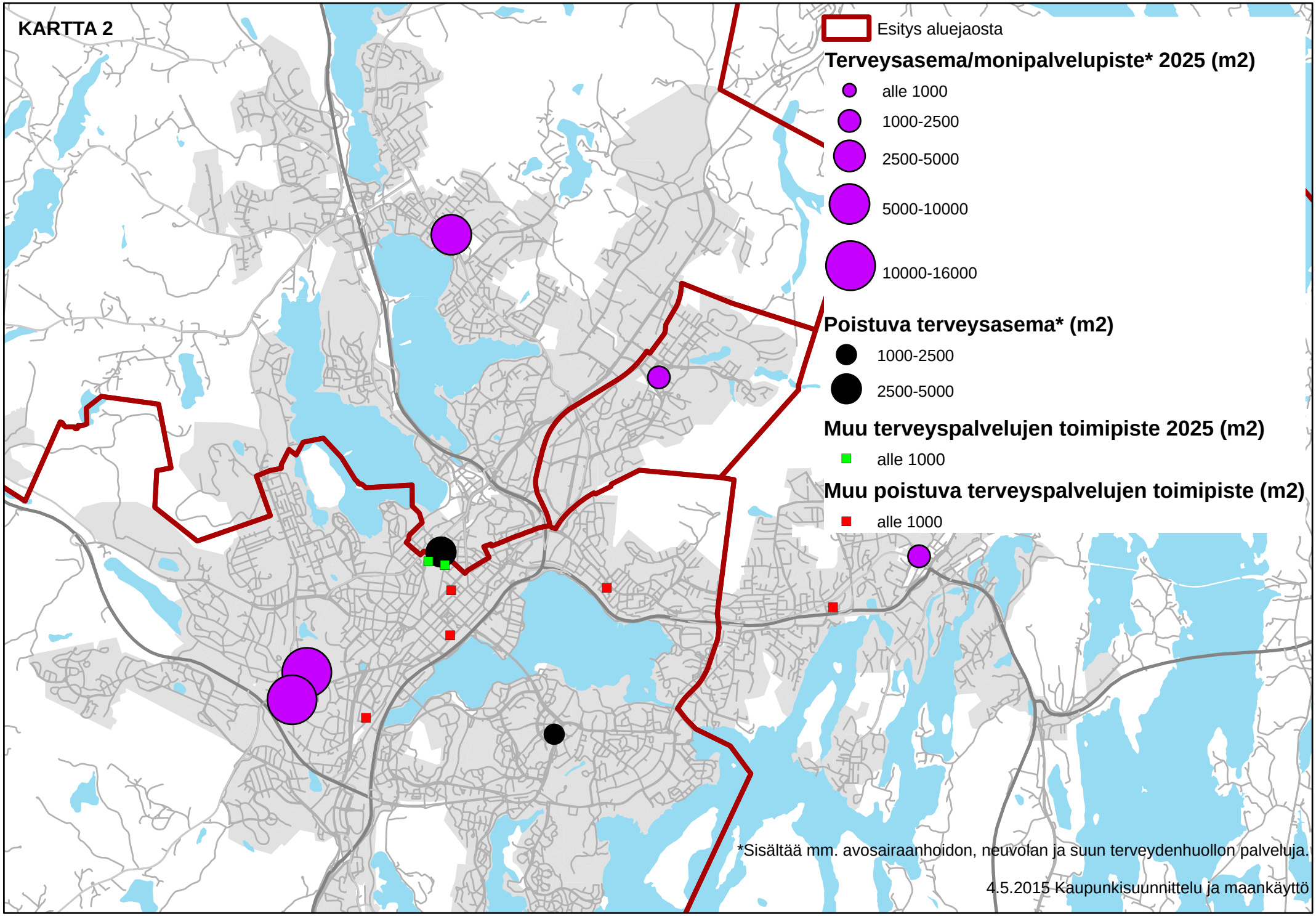
KARTTA 2
Esitys aluejaosta
Terveysasema/monipalvelupiste* 2025 (m2)
alle 1000
1000-2500
2500-5000
5000-10000
10000-16000
Poistuva terveysasema* (m2)
1000-2500
2500-5000
Muu terveyspalvelujen toimipiste 2025 (m2)
alle 1000
Muu poistuva terveyspalvelujen toimipiste (m2)
alle 1000
*Sisältää mm. avosairaanhoidon, neuvolan ja suun terveydenhuollon palveluja.
4.5.2015 Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö

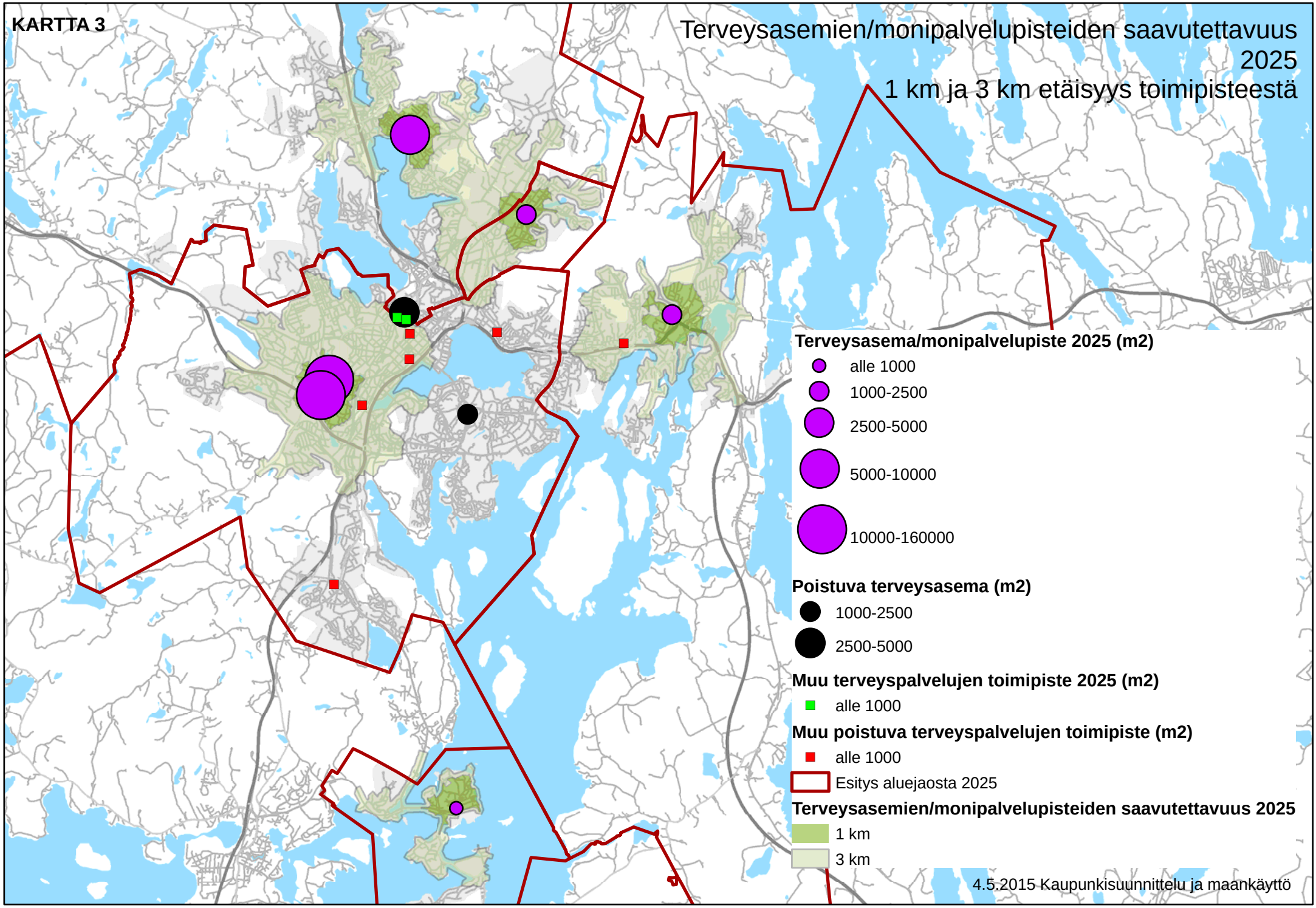
KARTTA 3
Terveysasemien/monipalvelupisteiden saavutettavuus 2025
1 km ja 3 km etäisyys toimipisteestä
Terveysasema/monipalvelupiste 2025 (m2)
alle 1000
1000-2500
2500-5000
5000-10000
10000-160000
Poistuva terveysasema (m2)
1000-2500
2500-5000
Muu terveyspalvelujen toimipiste 2025 (m2)
alle 1000
Muu poistuva terveyspalvelujen toimipiste (m2)
alle 1000
Esitys aluejaosta 2025
Terveysasemien/monipalvelupisteiden saavutettavuus 2025
1 km
3 km
4.5.2015 Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö

KARTTA 4

Autottomat asuntokunnat 2012

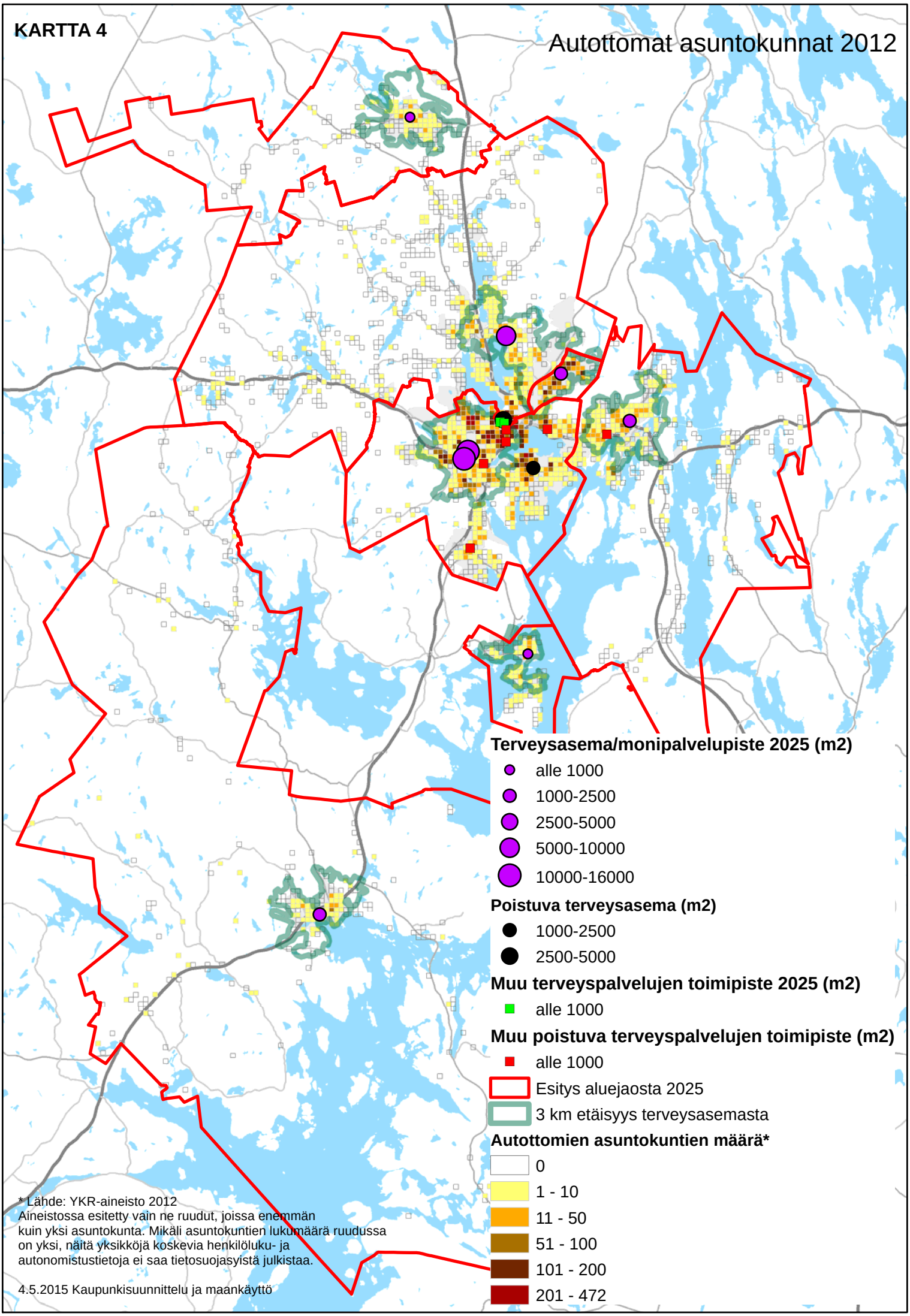

* Lähde: YKR-aineisto 2012
Aineistossa esitetty vain ne ruudut, joissa enemmän kuin yksi asuntokunta. Mikäli asuntokuntien lukumäärä ruudussa on yksi, näitä yksikköjä koskevia henkilöluku- ja autonomistustietoja ei saa tietosuojasyistä julkistaa.

4.5.2015 Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö

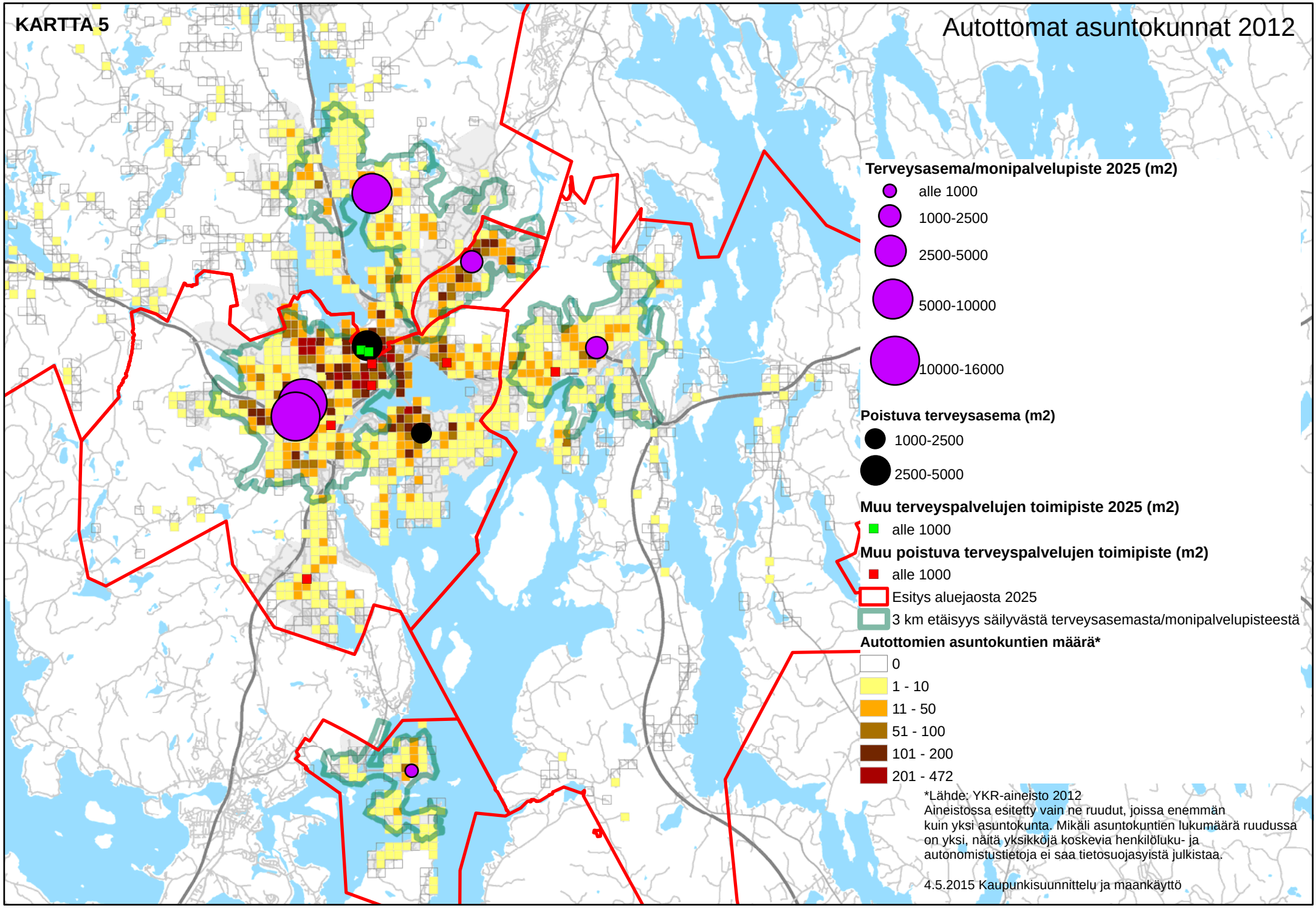
KARTTA 5
Autottomat asuntokunnat 2012
Terveysasema/monipalvelupiste 2025 (m2)
alle 1000
1000-2500
2500-5000
5000-10000
10000-16000
Poistuva terveysasema (m2)
1000-2500
2500-5000
Muu terveyspalvelujen toimipiste 2025 (m2)
alle 1000
Muu poistuva terveyspalvelujen toimipiste (m2)
alle 1000
Esitys aluejaosta 2025
3 km etäisyys säilyvästä terveysasemasta/monipalvelupisteestä
Autottomien asuntokuntien määrä*
0
1 - 10
11 - 50
51 - 100
101 - 200
201 - 472
*Lähde: YKR-aineisto 2012
Aineistossa esitetty vain ne ruudut, joissa enemmän kuin yksi asuntokunta. Mikäli asuntokuntien lukumäärä ruudussa on yksi, näitä yksikköjä koskevia henkilöluku- ja autonomistustietoja ei saa tietosuojasyistä julkistaa.
4.5.2015 Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö

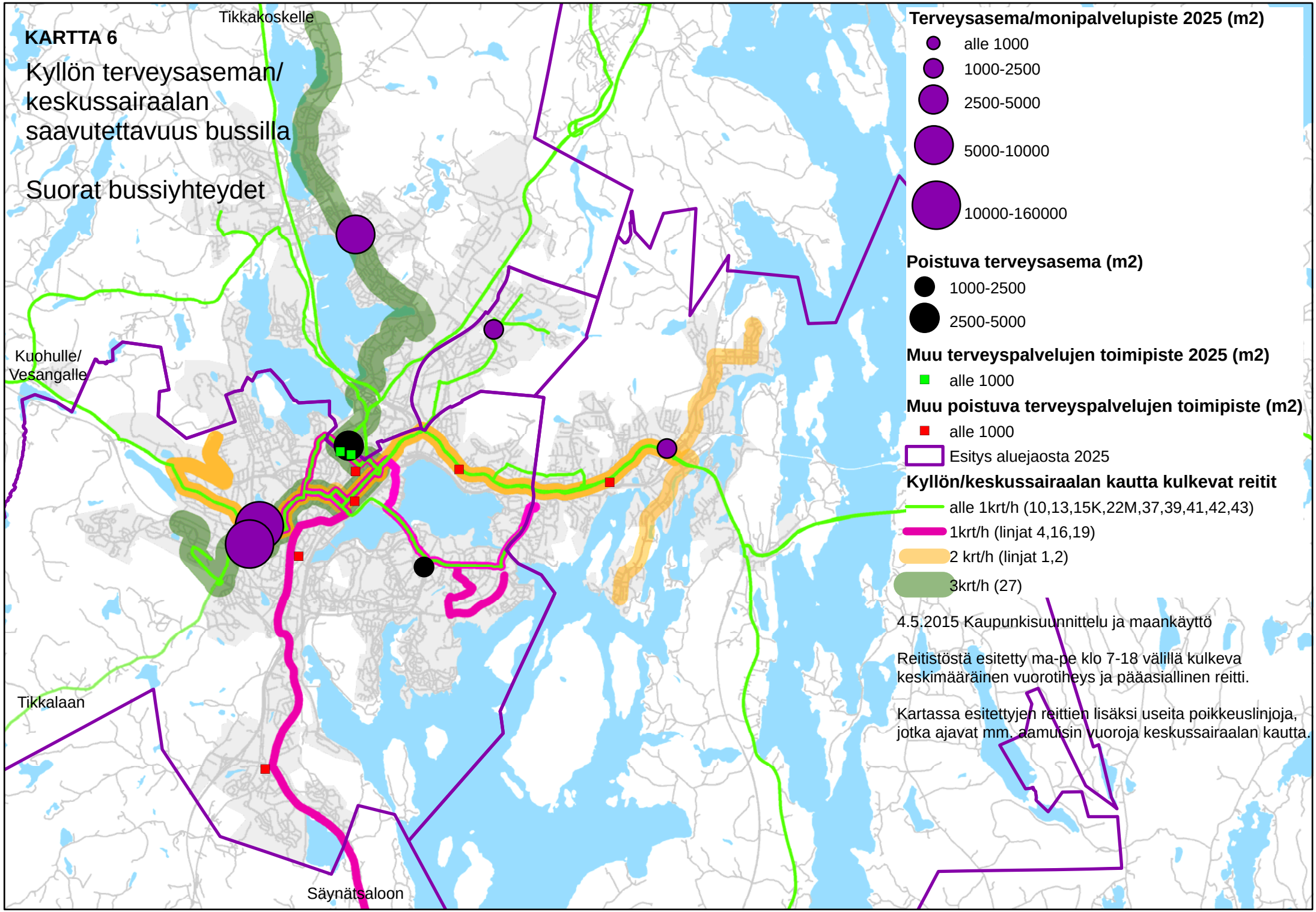
KARTTA 6
Kyllön terveysaseman/ keskussairaalan saavutettavuus bussilla
Suorat bussiyhteydet
Tikkakoskelle
Kuohulle/ Vesangalle
Tikkalaan
Säynätsaloon
Terveysasema/monipalvelupiste 2025 (m2)
alle 1000
1000-2500
2500-5000
5000-10000
10000-160000
Poistuva terveysasema (m2)
1000-2500
2500-5000
Muu terveyspalvelujen toimipiste 2025 (m2)
alle 1000
Muu poistuva terveyspalvelujen toimipiste (m2)
alle 1000
Esitys aluejaosta 2025
Kyllön/keskussairaalan kautta kulkevat reitit
alle 1krt/h (10,13,15K,22M,37,39,41,42,43)
1krt/h (linjat 4,16,19)
2 krt/h (linjat 1,2)
3krt/h (27)
4.5.2015 Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö
Reitistöstä esitetty ma-pe klo 7-18 välillä kulkeva keskimääräinen vuorotiheys ja pääasiallinen reitti.
Kartassa esitettyjen reittien lisäksi useita poikkeuslinjoja, jotka ajavat mm. aamuisin vuoroja keskussairaalan kautta.

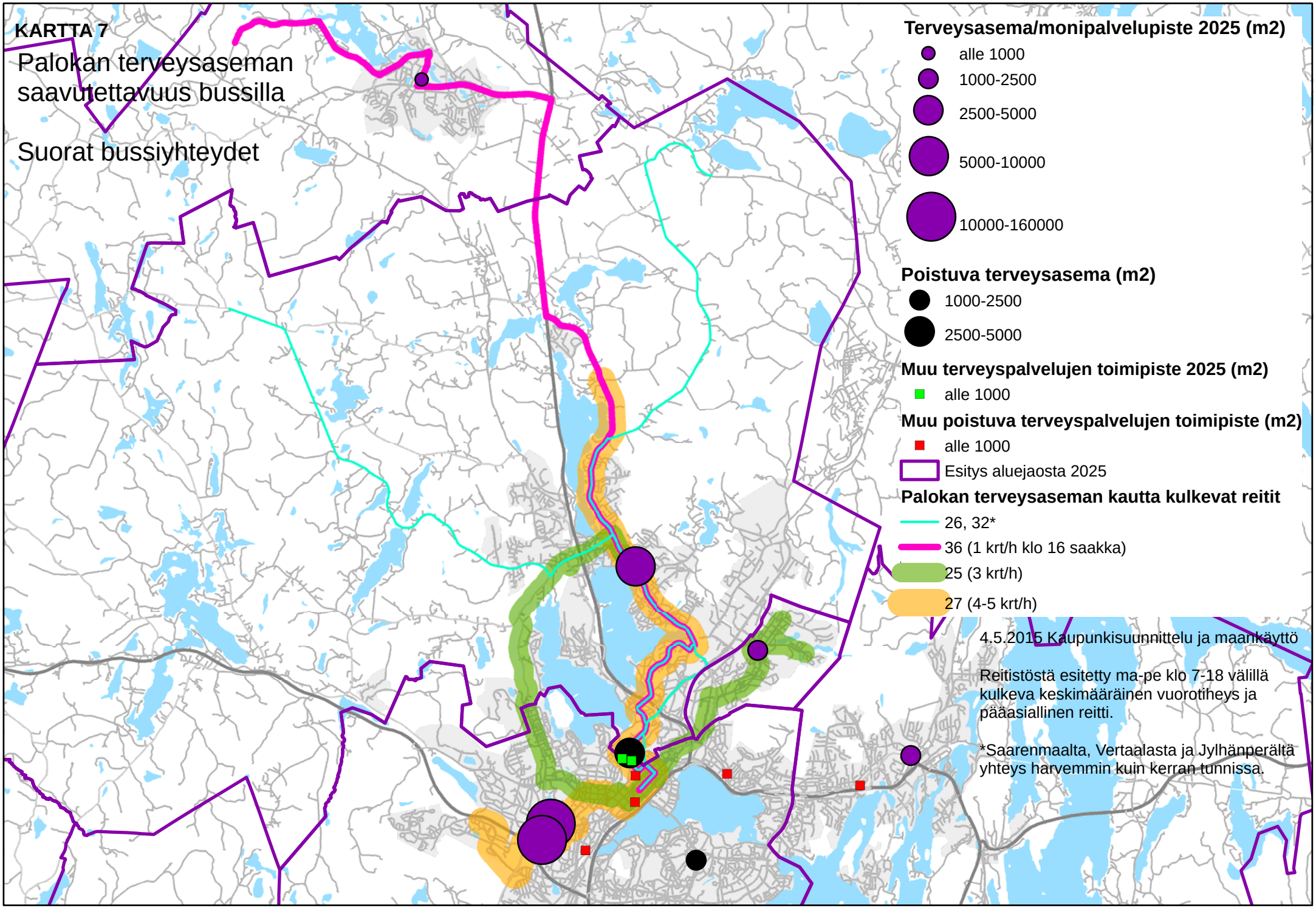
KARTTA 7
Palokan terveysaseman saavutettavuus bussilla
Suorat bussiyhteydet
Terveysasema/monipalvelupiste 2025 (m2)
alle 1000
1000-2500
2500-5000
5000-10000
10000-160000
Poistuva terveysasema (m2)
1000-2500
2500-5000
Muu terveyspalvelujen toimipiste 2025 (m2)
alle 1000
Muu poistuva terveyspalvelujen toimipiste (m2)
alle 1000
Esitys aluejaosta 2025
Palokan terveysaseman kautta kulkevat reitit
26, 32*
36 (1 krt/h klo 16 saakka)
25 (3 krt/h)
27 (4-5 krt/h)
4.5.2015 Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö
Reitistöstä esitetty ma-pe klo 7-18 välillä kulkeva keskimääräinen vuorotiheys ja pääasiallinen reitti.
*Saarenmaalta, Vertaalasta ja Jylhänperältä yhteys harvemmin kuin kerran tunnissa.

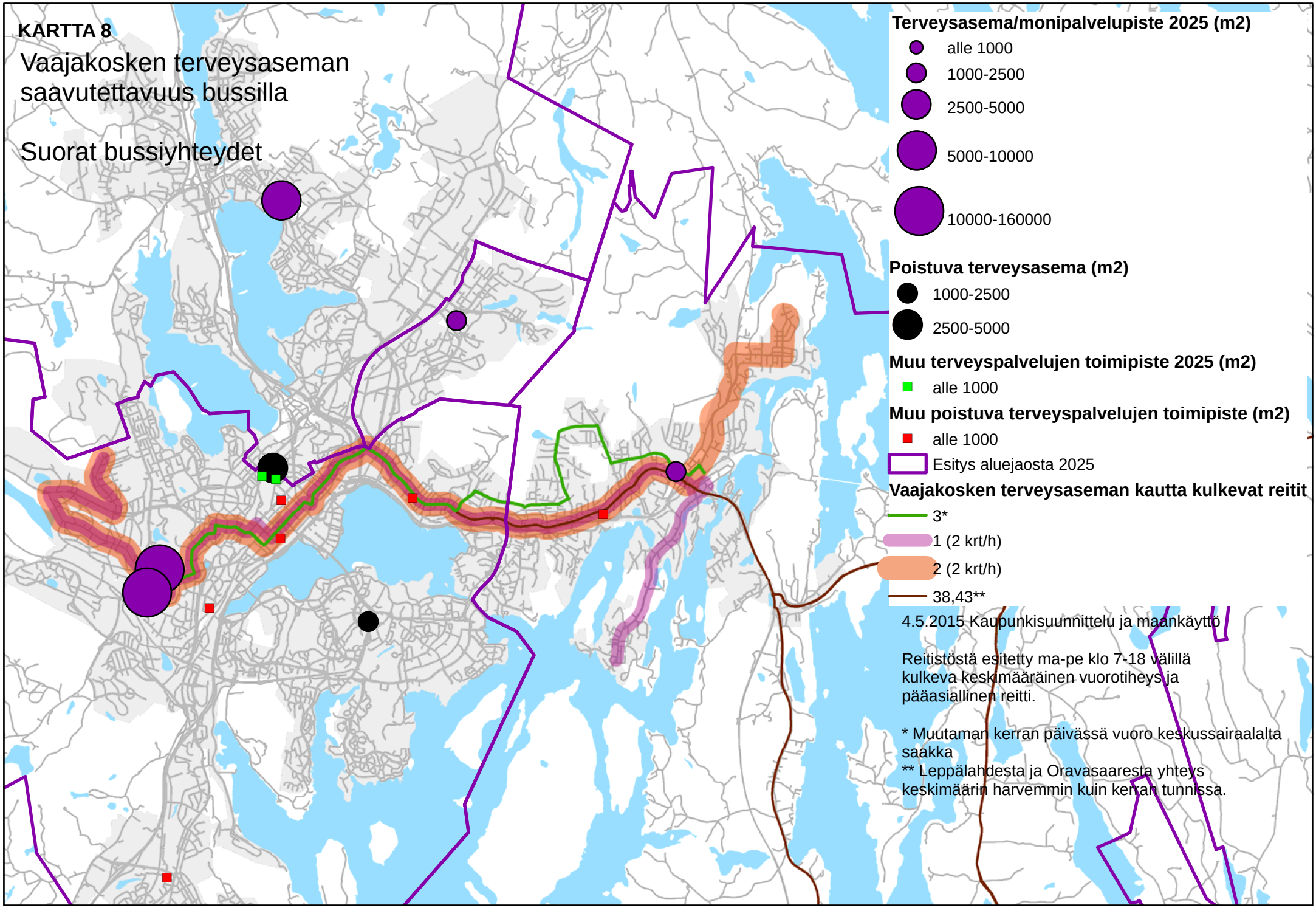
KARTTA 8
Vaajakosken terveysaseman saavutettavuus bussilla
Suorat bussiyhteydet
Terveysasema/monipalvelupiste 2025 (m2)
alle 1000
1000-2500
2500-5000
5000-10000
10000-160000
Poistuva terveysasema (m2)
1000-2500
2500-5000
Muu terveyspalvelujen toimipiste 2025 (m2)
alle 1000
Muu poistuva terveyspalvelujen toimipiste (m2)
alle 1000
Esitys aluejaosta 2025
Vaajakosken terveysaseman kautta kulkevat reitit
3*
1 (2 krt/h)
2 (2 krt/h)
38,43**
4.5.2015 Kaupunkisuunnittelu ja maankäyttö
Reitistöstä esitetty ma-pe klo 7-18 välillä kulkeva keskimääräinen vuorotiheys ja pääasiallinen reitti.
* Muutaman kerran päivässä vuoro keskussairaalalta saakka
** Leppälahdesta ja Oravasaaresta yhteys keskimäärin harvemmin kuin kerran tunnissa.